

HALK SAĞLIĞINDA

GÜNDEM

CİLT 5, SAYI 3, EKİM-2024

ISSN: 2147-155X

HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

EDİTÖR

Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZARLAR

Prof.Dr. Çağatay Güler

Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?

Prof.Dr. Ayşen Bulut

Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?

Prof.Dr. Remzi Aygün

Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?

Doç.Dr. Servet Aker

Salaklık Kader Değildir, Kader Olamaz

BİR SORU BİR KONUK

Prof.Dr. Gül Ergör

Kalitatif mi, Kantitatif mi?

ÖZEL DOSYA

HALK SAĞLIĞI'NDA KADIN OLMAK

Prof.Dr. Aliye Mandıracıoğlu

Prof.Dr. Şevkat Bahar Özvarış

Prof.Dr. Gamze Varol

Uzm.Dr. Ayşegül Esin

Uzm.Dr. Duygu Atılmış

KAZA KIRIMI

Prof.Dr. Alp Ergör

KÖŞE YAZARLARI

Düşünce Odası / Coşkun Bakar

Mavi Yazılar / Ferruh N. Ayoğlu

İzler / N. Ercüment Beyhun

BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ

Prof.Dr. A. Öner Kurt

Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu

İÇİNDEKİLER

MERHABA	2		
EDİTÖRDEN	3		
BU SAYIMIZDA	4		
YAKLAŞAN ETKİNLİK	5		
UHSK-2024			
KONUK YAZAR	10		
Prof.Dr. Çağatay Güler			
Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?			
KONUK YAZAR	13		
Prof.Dr. Ayşen Bulut			
Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?			
KONUK YAZAR	16		
Prof.Dr. Remzi Aygün			
Neden Halk Sağlığı Uzmanı Oldum?			
BİR SORU BİR KONUK	19		
Prof.Dr. Gül Ergör			
Kalitatif mi, Kantitatif mi?			
BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ	21		
Prof.Dr. A. Öner Kurt			
KONUK YAZAR	22		
Doç.Dr. Servet Aker			
Salaklık Kader Değildir, Kader Olamaz			
İZLER	25		
Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun			
Şanizade			
BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ	29		
Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu			
Ford DeLuxe			
DÜŞÜNCE ODASI	32		
Prof.Dr. Coşkun Bakar			
Felsefenin Binlerce Yıllık Yolculuğu:			
Gökyüzündeki Yıldızlardan			
Sokak Aralarındaki Taşlara			
KAZA KIRIMI	35		
Prof.Dr. O. Alp Ergör			
İş Kazaları Bize Ne Söyler?			
MAVİ YAZILAR	38		
Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu			
Mevsimler			
ÖZEL DOSYA			
HALK SAĞLIĞI'NDA KADIN OLMAK	41		
Prof.Dr. Aliye Mandıracioğlu	43		
Prof.Dr. Şevkat Bahar Özvarış	45		
Prof.Dr. Gamze Varol	48		
Doç.Dr. Mehtap Türkay	52		
Uzm.Dr. Duygu Atılmış	55		
Uzm.Dr. Ayşegül Esin	57		
DERGİLERİMİZDEN	60		
GERÇEKLEŞEN ETKİNLİKLER	64		
SAHADAN HABERLER	70		
AKADEMİDEN HABERLER	72		

Merhaba...

*“Bizim hayallerimizin bir sınırı yoktur”
Che Guevara*

HASUDER Yönetim Kurulu olarak bir kez daha sizlerle buluşmaktan ötürü son derece mutluyuz. Bir yandan 5-7 Aralık 2024 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştireceğimiz Ulusal ve Uluslararası Kongremizin son hazırlıkları tüm hızıyla devam ederken, öte yandan HASUDER olarak Hatay’daki hizmet sunumumuzun da yaklaşık olarak 1.5 yılını doldurduk. Bültenimizin ilerleyen sayfalarında sahadan ve diğer etkinliklerimizden haber ve fotoğrafları bulabileceksiniz. Öte yandan bültenimizin devamlı yazarlarına da katkılarından ötürü bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Hayallerimiz ise tüm hızıyla devam ediyor. HASUDER’i kurumsallaşmış yapısıyla ülkemizin en önemli uzmanlık derneklerinden birisi haline getirmek istiyoruz. Bu amaçla çalışma gruplarımız, yayınlarımız, webinerlerimiz ve basın açıklamalarımız en büyük gücümüz olmaya devam ediyor. Öte yandan önümüzdeki aylarda bir başka büyük projeye daha başlamak istiyoruz. Uzun süredir düşünülen, dile getirilen Türkiye’de halk sağlığının sözlü tarih çalışmasını 2025 yılında tamamlamayı hedefledik. Ülkemizde halk sağlığına emek ve gönül vermiş onlarca duayen hocamız ve yüzlerce bilim insanı var. Onların bu emeklerini hem yazılı (söyleşiler) hem görsel (belgesel) olarak sizlere ulaştırmak istiyoruz. Bu amaçla önümüzdeki yıl değişik kitapçıklarla ve 2025 yılı Aralık ayındaki kongremizde de ilk gösterimini yapacağımız bir belgeselle halk sağlığının tarihini sizlerle buluşturmayı amaçladık.

Öte yandan ülkemizin içinde bulunduğu yakıcı halk sağlığı sorunları da tüm hızıyla devam ediyor. Tütünle mücadele alanında son yıllarda büyük bir yara alan ülkemizde, sigara içme oranları artarken, Sağlık Bakanlığının Tütün ve Madde Bağımlılığıyla Mücadele Daire Başkanlığı da akıllara durgunluk veren bir şekilde halk sağlığı uzmanlarının sigara bırakma polikliniklerindeki görevlerine ve yetkilerine son vermeye devam ediyor. Tüm samimi uyarı ve yol gösterme çabalarımıza karşın Sağlık Bakanlığı tütün bağımlılığıyla mücadelede ellerinde yeterince eğitilmiş personel olduğunu iddia ederek halk sağlığı uzmanlarını dışlamaya devam ediyor. Herman Amato’ya ait olan ve Can Yücel’in çevirdiği dizelerdeki “en uzak mesafe yıldızlar arasında değil, birbirini anlamayan iki kafa arasındadır” sözü bir kez daha doğru çıkıyor.

Yeni Sağlık Bakanının önünde tek bir seçenek var: Koruyucu sağlık hizmetlerine yatırım yapmak. Bağışıklama, yeni doğan tarama programları, kanser tarama programları, koruyucu ruh sağlığı hizmetleri, üreme sağlığı hizmetleri, çevre sağlığı hizmetleri gibi pek çok hizmet alanında sorunlar devam ediyor. Aşıyla korunulabilir hastalıklara karşı verilen mücadele Sağlık Bakanlığının hala yeterli yasal düzenlemeleri yapmaması nedeniyle sahadaki personelin tüm samimi çabalarına karşın yetersiz kalıyor. Aşı reddi ve tereddüdü nedeniyle ülkemizde kızamık ve su çiçeğinden sonra artık boğmaca salgınları da görülmeye başladı. Yeterli önlemler alınmazsa yeni doğan taramaları ve topuk kanı alma uygulamalarında da büyük bir sorun yaşanacağını şimdiden görüyoruz.

Jim Rohn, “motivasyon başlamanı sağlar, alışkanlıklar devam etmeni” der. Bu vesileyle HASGÜN’ün sizlerde bir alışkanlık yaratmasını ve devamlılığını diliyor, derginin hazırlanmasında büyük emek harcayan editörümüz Ferruh Ayoğlu’na, bültene katkıda bulunan ve değerli yazılarını bizimle paylaşan tüm üyelerimize ve bizleri takip eden okurlarımıza yönetim kurulumuz adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof.Dr. Bülent Kılıç
HASUDER Yönetim Kurulu Başkanı

Editörden...

Ferruh N. Ayoğlu

Tatlı, serseri bir telaştır yaz. Çekip gitmek bir yere, fırlatmak kendini... sonra gitmişken kalmak bir noktada uyuşuk uyuşuk... öylece durup seyretmek hiçbir zaman durmayan hayatı ve zamanı...

Hani demiştik ya, yolda olmağı gaye, varmaktan çok. Yolda olmak, dokunmak, tanımak, karışmak hayata...

"En zoru yazdan sonra gelen sayıdır" demişlerdi. Yaz, tatildi. Söylenenlere bakılırsa, yazacak kişileri bulmak, onlara ulaşmak ve kabul almak zor olabilirdi. Üstelik HASGÜN de yorgundu biraz ve yazı özlemişti içten içe.

Ama olmadı... Öyle olmadı...

Köşeleriyle sabitleşen yazarların zaten kaçma şansı yoktu. İnsan nasıl kırar çocuğunu; HASGÜN onların çocuğuydu. Konuk yazarlar, bir an düşünmeden "evet" dediler çağrıya. Hatta çoğaldık; bir köşe yazarı daha eklendi HASGÜN'e.

Ve olmadı... Öyle olmadı işte...

Önceki sayıda, bir zeytin ağacının yanına oturmuştu HASGÜN. Maviliklere dalıp, dökülmüştü sözcükler not defterine. Rengarenk evlerin arasındaki dar sokağın merdivenine oturdu bu kez.

"Bu ezgi, bu sözler... Düşünecek ne çok şey var. Ve ne kadar çok umutsuzluk taşıyoruz içimizde yoktan yere.

O telaşla beklediğimiz yaz, işte gelip geçiyor önümüzden. Üzülüyoruz sonbahar gelirken; düşerken sonbahar yaprakları, hüzünleniyoruz ellerimizden akıp giden hayata. Haydi kulak ver şu ezgiye, bak ne diyor?

*Sanma ki hikayesi şu titreyen dalların
Düşen yaprakla biter*

Anımsadın değil mi? Duymasan da ezgiyi, o kadife sesi dokunur kulaklarına Zeki Müren'in; mırıldanırsın. Devam et mırıldanmaya. Hatta bırakıp mırıldanmayı, sesin güzelmiş, çirkinmiş düşünmeden yüksek sesle söyle o şarkıyı.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

*Sanma ki güzelliğın o ipek saçlarına
Dökülen akla biter*

*Sonra, sonbaharsa sonbahar, alıp yerden yaprağı
göğsüne tak. Aynada kendine bak. Gülümseyebilmeli,
gülümsemeli kendine insan.*

*Yaşadın be dostum, yaşadın. Var mı daha ötesi? Yaşadın
ve dokundun hayata. İstesen de istemesen de... farkına
varsan da varmasan da...*

*Yapma, sakın yapma. "Ben bir şey yapmadım" deme
sakın. Sokaktaki kediyi sevmedin belki, dokunamıyorsun
hayvanlara, ama sevgi dolu bakmadın mı? Gülümseyerek
"merhaba" demedin mi tezgahtar kadına? Çayını getiren
garsona bir "günaydın", köşe masada oturanlara bir
"afiyet olsun" dökülmedi mi ağzından?*

*İşte tam da bu yüzden, salt bu yüzden, değişti bir şeyler
hayatın içinde.*

Yaşadık, çoğaldık, bir parçası olduk hayatın...

Var mı daha ötesi?"

*Sonra, kopartıp sözcüklerle dolu sayfayı bir kayık yaptı
HASGÜN; bıraktı denize.*

Yürümeli... Daha çok yolumuz var birlikte aşılacak...

Bu sayımızda...

Bu sayımıza da Halk Sağlığı Kongremizin duyurusunu ve Prof.Dr. Bülent Kılıç'ın davet mektubunu yeniden anımsatarak başlıyoruz. Kongremize yönelik paylaşılan bilgilendirme duyuruları da ilerleyen sayfalarımızda sizlerle.

Bir kuşağı Halk Sağlığı'nı seçmeye yönelten dinamiklerin izini sürmeye devam ediyoruz. Bu sayımızda da Prof.Dr. Çağatay Güler, Prof.Dr. Ayşen Bulut ve Prof.Dr. Remzi Aygün'ün öyküleriyle buluşuyoruz.

Bir diğer konuk yazarımız Doç.Dr. Servet Aker. İlgi çekici bir başlıkla bizi satırlara davet ediyor; "Salaklık Kader Olamaz, Kader Değildir".

Nitel araştırmalar sağlık bilimleri alanında giderek yaygınlaşıyor. "Bir Soru Bir Konuk" köşemizin bu sayıdaki konuğu Prof.Dr. Gül Ergör; "Kalitatif mi, Kantitatif mi?" başlığı altında görüşlerini bizlerle paylaşıyor.

"Bir Fotoğraf Bir Öykü" köşemizde Prof.Dr. A. Öner Kurt'un fotoğrafı ve öyküsü sizinle. Bir de sürpriz fotoğraf öyküsü var.

Prof.Dr. O. Alp Ergör "Kaza Kırımı" köşemizdeki yazılarına devam ediyor; bu sayıdaki başlık "İş Kazaları Bize Ne Söyler?"

Bu sayımızda bir de "Özel Dosya" bulunuyor. Prof.Dr. Aliye Mandıracıoğlu, Prof.Dr. Şevkat Bahar Özvarış, Prof.Dr. Gamze Varol ve Doç.Dr. Mehtap Türkay akademiden, Uzm.Dr. Ayşegül Esin ve Uzm.Dr. Duygu Atılmış sahadan yazdılar; "Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak"...

Temmuz ve Eylül aylarında gerçekleşen 117 ve 118. Devlet Hizmet Yükümlülüğü Kurası ile atamaları yapılan arkadaşlarımız "Sahadan Haberler", geçtiğimiz üç ay içerisinde anabilim dallarında unvan alan arkadaşlarımız "Akademiden Haberler" sayfalarımızda.

Köşe yazarlarımızdan, Prof.Dr. Coşkun Bakar Düşünce Odası'nda "Felsefenin Binlerce Yıllık Yolculuğu: Gökyüzündeki Yıldızlardan Sokak Aralarındaki Taşlara", Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun İzler'de "Şanzade", Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu Mavi Yazılar'da "Mevsimler" başlığı ile yazdılar.

Ve tabii ki, derneğimizden haberler, gerçekleşen etkinlikler...

HASGÜN bir kahve içimi uzağınızda... Keyifli okumalar...

Yaklaşan etkinlik

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

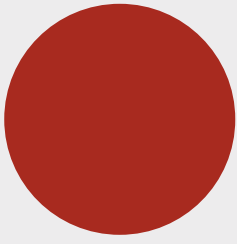

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ANKARA 2024 / ANKARA

“Yerel Yönetimler ve Halk Sağlığı”

www.uhsk.org/2024

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ 5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA GERÇEKLEŞTİRİLECEK

Değerli Halk Sağlığı Uzmanları, Akademisyenleri, Asistanları ve Çalışanları

Bu yılki kongremizin ana temasını “Yerel Yönetimler ve Halk Sağlığı” olarak belirledik. İçinde bulunduğumuz 2024 yılı, Mart ayında gerçekleşen yerel yönetim seçimleri nedeniyle il ve ilçe belediyelerinden, köy muhtarlıklarına kadar tüm yerel bileşenlerin ön plana çıktığı bir yıl oldu. Ülkemizde başta belediyeler olmak üzere, tüm yerel otoriteler giderek büyük bir önem kazanıyor. Bunun bir nedeni de yerel yönetimlerin halk sağlığı hizmetleri açısından büyük sorumlulukları ve görevleri olması. Yerel yönetimlerin halk sağlığıyla ilgili işleme suyundan oyun parklarına, pazar yerlerinden mezarlıklara kadar pek çok görevi var. Öte yandan son dönemde bazı belediyelerin ücretsiz HPV aşısı sağlaması gibi uygulamalar da dikkat çekiyor. Bu nedenle bu yılki kongremizde Türkiye’de yerel yönetimlerin halk sağlığı açısından giderek artan önemini ele almaya ve tartışmaya çalışacağız.

Ancak dünyada ve ülkemizde kuşkusuz çok sayıda halk sağlığı sorunu da önemini koruyor. Gazze’de yaşanan trajedi, yaşamını kaybeden elli bine yakın insan, yüz bine yakın yaralı ve tamamen yıkılan bir yerleşim alanı ile yaşadığımız coğrafyanın çok yakınında tüm yakıcılığıyla devam etmekte. İnsanlığın, özgürlüğün ve demokrasinin beşiği olduğunu iddia eden ülkelerin bu felaket karşısındaki suskunluğundan daha da önemlisi, binlerce insanın bombalanmasını finanse eden ülkelerin de aynı ülkeler olması. Jean Paul Sartre bu ikilyüzlülüğü “soylu ruhlarımız aslında ırkçıdır” diyerek ifade etmişti.

Ülkemizde ise iki büyük sorun devam etmekte: Öncelikle Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023 tarihinde yaşadığımız depremlerden sonra afet durumlarına hazırlık aşamalarında ve afet sonrasında ne kadar yetersiz olduğumuz bir kez daha ortaya çıkmıştır. Aradan geçen 1.5 yıllık süreden sonra halk sağlık hizmetlerindeki yetersizliklerin de devam ettiğini görüyoruz. Diğer büyük sorun ise ülkemizdeki göçmen politikalarının iflas etmesidir. Ülkemiz yaşadığı ekonomik krizin üzerine artık ciddi sosyal krizlerle de yüz yüze gelmek üzeredir.

Ancak tüm sorunlarımıza karşın her zaman olduğu gibi umutluyuz! Matt Haig “Gece Yarısı Kütüphanesi”nde yaşamı bir kütüphane metaforu üzerinden ele alır ve pişman olduğumuz ve yeniden yaşamak istediğimiz tüm hayatları önümüze yeni bir kitap olarak getirir. Matt Haig romanını “yaşa ve öğrenmeye devam et, hayat bir bütündür” mesajıyla bitirir. İşte bu nedenle sadece kötü olaylara değil, iyi yerel yönetim örneklerinde olduğu gibi başarılarla da odaklanıyor ve umudumuzu korumaya devam ediyoruz.

Bu bağlamda halk sağlığına gönül veren herkesi 5-7 Aralık 2024 tarihleri arasında Ankara’da düzenleyeceğimiz 8. Uluslararası ve 26. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi’ne davet ediyoruz. Kongremizin konferanslar, paneller, bildiri sunumları, grup çalışmaları ve çeşitli kurslardan oluşan zengin bilimsel ortamında birlikte olmak, sorunları ve çözüm önerilerini tartışmak, çalışmalarımızı ve deneyimlerimizi paylaşmak için yan yana olabilmek ve yüz yüze görüşebilmek dileğiyle saygılarımızı sunuyoruz.

Prof. Dr. Bülent Kılıç
Kongre Başkanı

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ 5-7 ARALIK 2024
ANKARA

“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”

YOĞUN İSTEK ÜZERİNE SÜRE UZATILDI!

Bildiri Son Gönderim Tarihi

22 EKİM 2024

Bildirilerinizi Bekliyoruz

www.uhsk.org/2024

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL

**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ** 5-7 ARALIK 2024
ANKARA

“Yerel Yönetimler ve Halk Sağlığı”

ÖNEMLİ TARİHLER

Bildiri Gönderimi için Son Tarih

22 Ekim 2024

Erken Kayıt için Son Tarih

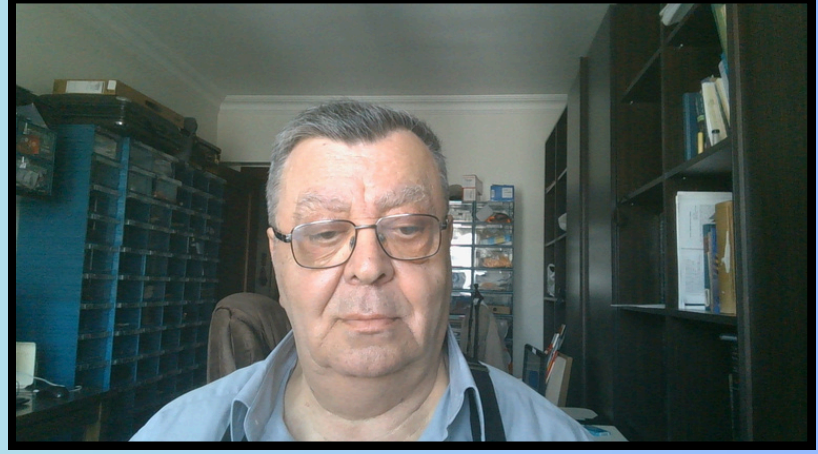
05 Kasım 2024

www.uhsk.org/2024

KONUUK YAZAR

Prof. Dr. Çağatay Güler

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

İnsanları yaşantıları biçimliyor. Ben bir öğretmen çocuğuyum. Annem kız enstitüsü, babam köy enstitüsü mezunu. O dönemde köy ilkokulları üç yıldır, sonrasında ilçedeki okula iki yıl daha devam edildiğinde ikinci diploma veriliyordu. Babam ilkokulu bitirmiş ama bütün yaptığı iş güreşmek. Bir gün bir konuda dedem ona çok kızmış, o da komşu köydeki düğünde güreş yarışmasına girip bir düve kazanmış. O düveyi satıp Pamukpınar Köy Enstitüsü'ne giderek oradaki öğretmenini bulmuş, okumak istediğini söylemiş. Öğretmenin yardımıyla Enstitüye girmiş. Köylerde geçti çocukluğum. Acil durumlarda cip tutulur, saatler sonra ilçe ya da kente varılabildi. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim yapılırdı, bir derslikte birkaç sınıf olurdu, öğretmen sınıflara göre ders anlatır ve ödevler verirdi. Gözlerimin iltihaplandığını ve gözkapaklarımın yapıştığını hatırlıyorum, annem gözlerimi çayla siler, bir sandığın içine minder döşeyerek güneşte oturturdu. Ocak ayında doğmuşum, kız kardeşim Kasım'da. Nüfus memuru ikiz çocuklarını ikramiye almak amacıyla farklı aylar yazdığını düşünüp babamı mahkemeye vermiş. Babam tanık götürüp getirterek doğum ikramiyesini harcattığımı söyleyip dururdu.

Yıllar sonra Artova ilçesine tayin oldu babam. Bir gece çok ateşlendiğimi hatırlıyorum. 5- 6 yaşındaydım muhtemelen. Beni bir battaniyeye sardılar, babam beni kucaklayıp bir doktora götürdü. Adı da Daim Dirican, Prof.Dr. Rahmi Dirican'ın ağabeyi. O zaman pratisyen hekim olarak Artova'da. Beni muayene etti, muayeneden sonra bana bir iğne yaptı; muhtemelen penisilin. Daha sonra ona tamamlandı iğneler. Babam sıkıntılı bir biçimde ne kadar ödeyeceğini sordu. O da "sen ne para alıyorsun, bana ne para vereceksin hoca" dedi. Babamın yüzünde bir rahatlama oldu. Yıllar oldu o rahatlama hâli gözümün önündedir. O zamandan beri Daim Dirican ismi hep aklımdadır.

Babam Tokat'a tayin olduktan sonra yedi kardeş olmuşuk. Çok üstün zekalı en küçük kardeşimi kentin üç beş adımlık ana caddesinde karşıya geçerken, dikiz aynasında bıyığını düzelten bir kamyon şoförü çarparak öldürdü. Sonra bir kardeşim daha oldu. Onun adı konuldu. "Çok çocuklu, çocuklar evi tahrip ederler" diye kimse evini kiralamak istemiyordu. Bir ev sahibi "bunlar çıkıp inerken basamaklar aşınır" demişti. Babam Köy Enstitülü olduğu için duvar ustası ve soğuk

demirciydi. İlkel torna işleri de yapardı. Kenar mahallelerden birinde Annemin dikiş makinesini satarak aldığı ufak bir yere birlikte kerpiç döküp evimizi yaptık. Evi birlikte yaptığımızı babam söylerdi ama her işi o yaptı aslında. Arada yardımcı usta ve işçiler de tutardı para buldukça. Küçük bir çiftliğimiz var gibiydi arka bahçede; iki inek, iki kovan arı, bir küçük kümes ve birkaç meyve ağacımız... Babam sabahları ilkokula, sonra hapishanede okuma yazma dersine, ardından ortaokula tarım dersine giderdi. Cuma günleri çiçek satardı. Bir öğretmen maaşıyla yedi çocuk okuttu, hepimiz üniversiteyi bitirdik. Annem ve babam her akşam 10-15 dakika Milli Eğitim'in klasiklerini okuturlardı bana, ben okumayı ve yazmayı bu şekilde sevdim. O iş yoğunluğunda bana odaklandıkları zaman klasikleri okuduğum zamandı. Evimiz toprak kerpiç de olsa duvarda büyük bir kitap dolabı vardı.

Ortaokul ve lisede yerel gazetelerde dizgici çıraklığı ve ön sayfa dışındaki üç sayfayı dolduran yazardım. Yaz aylarında dokuz ay kadar mevsimlik işçi olarak da çalıştım. Bu işleri ben istedim, ailemin herhangi bir beklentisi yoktu. Tıp fakültesinde üç diploma alırdık, ikinci sınıfta temel bilimler yüksek okulu diploması, beşinci sınıfta biyolojik lisans ve sonunda tıp fakültesi diploması. Eğitim Enstitüleri iki seneydi. O diplomayla dershanelerde hocalık yapabiliyordunuz. Tıp Fakültesi öğrencisiyken akşamları Kültür Dershanesinde matematik hocalığı, Arı Dershanesinde biyoloji hocalığı yaptım. Bir de özel dersler verip kardeşlerime ufak tefek destek oluyordum. İntörnken elime hocalıktan ve özel derslerden 3.100 lira geçiyordu. Doktor olup 1.860 TL maaşla asistanlığa başladım, hocalığı bıraktım.

Tıp fakültesinde Prof.Dr. Nusret Fişek'in öğrencisi olma şansını elde etmiştik. Nusret Hoca'yı dinleyip de halk sağlığına gönül vermemek mümkün değil. Gerçekten büyük insandı, güzel ders anlatırdı ve genç adamın dilinden çok iyi anlar, sonuç alacak işler verirdi. Bir genci mesleğine küstürmenin yolu yaptığı işleri sonuçsuz bırakmaktır. Küser delikanlı ama onunla birlikte ülke de kaybeder. Onun için ben genç insanlara hep "aman çocuklar küsen kaybeder, sakın küsmeyin" derim. Karşı tarafın en kötü silahlarından biri sizi küstürmektir.

Kafamda nettim Halk Sağlığına girecektim ancak Sağlık Bakanlığından burslu olmam nedeniyle dört buçuk sene mecburi hizmetim vardı. Nusret Fişek Hoca da mecburi hizmeti yap gel kadron hazır dedi. Bu sebeple Zat İşleri Genel Müdürlüğüne gittim şimdiki adıyla Personel Genel Müdürlüğü. Bir liste verdiler; Doğu Anadolu'da bir sürü yer var, kuş uçmaz kervan geçmez sağlık ocakları, birini seçmek üzere listeyi alıp çıktım. Koridorda beni tanıyan birine rastladım. Beni tekrar genel müdüre götürdü. Biraz önce vermemiş gibi "Sana bir liste vereyim" dedi. Bu listede de Orta Anadolu çevreleri... Ertesi gün tanıdık bir milletvekiline gitmiştik, o durumumu sordu ve bu kez onunla genel müdüre gittik. Aynı kişi bir liste daha verdi. Bu listede de Ege Bölgesi hükümet tabiileri var. Oralara da herkes gideyim diye can atıyor. Doğru Nusret Hoca'ya gittim. "Hizmet etmek istiyorum ama beni götüren kişiye göre farklı üç ayrı liste verildi. Ben gitmeyeceğim" dedim. Zorunlu hizmeti olanlar fizyolojiye girebiliyordu. Önce orayı tamamladım. Verilen bursun iki katını bin bir güçlkle ödeyerek halk sağlığı asistanı oldum...

Şimdi bana neden ve nasıl halk sağlığı uzmanı olduğumu soruyorsunuz...

Bütün bunlardan sonra başka ne olabilirdim ki?

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**
5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”

KONGREMİZDEKİ EN İYİ BİLDİRİLERİ ÖDÜLLENDİRİYORUZ

EN İYİ BİLDİRİ ÖDÜLÜ

SAHADA ÇALIŞAN HALK SAĞLIĞI UZMANI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

DR. HAFIZ CEMAL LOKMANHEKİM VE EŞİ SABİHA LOKMANHEKİM
SAĞLIK VAKFI BİLDİRİ ÖDÜLÜ

KONUYA ÖZEL BİLDİRİ ÖDÜLLERİ

www.uhsk.org/2024

KONUUK YAZAR

Prof. Dr. Ayşen Bulut

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Yeniden gündem olmak ne hoş oldu benim için! Halk Sağlığı Uzmanı olarak diploma aldığım tarih Eylül 1979. Tam 45 yıl olmuş. Bir gün bile bu kararımı sorgulamadım. Ama Halk Sağlığı uzmanlığının ne olduğunu bilmeyen bir ortamda yaşadığımızın da hep farkında olup üzüldüğümü itiraf ediyorum. Aslında üzülmesi gerekenler biz değiliz...

Sene 1981, İzmir'de bir DSÖ araştırması için görüştüğüm AÇS-AP Merkezi sorumlusu kıdemli Kadın Doğum Uzmanı büyüğüm, beni dinledikten sonra "sen çok akıllı bir şeysin neden bir uzmanlığa heves etmedin" demişti, kendimi Halk Sağlığı Uzmanı olarak tanıttığım halde... Artık toplum bile bu kadar yabancı değil Halk Sağlığı uzmanlığına ama daha da kıymetlenmesini bekliyorum.

Çocukluğunda "doktor olmak istiyorum" diyenlerden değildim. Lisede matematikçi olmak istiyordum. Sanırım buna cesaret edemedim. Tıp Fakültesine girme kararında yakın lise arkadaşımın babası, o zamanlar onun değerli bir halk sağlığı ilgilisi olduğunu da bilmediğim, İsmail Topuzoğlu'nun zihnimde derin etkiler bırakan "tıp

eğitimi insana kendini ve birlikte yaşadığı insanları tanınmasına ve geliştirmesine imkan veren kıymetli bilgiler kazandırır" anlamındaki sözleri önemli olmuştur. Ona her zaman teşekkür borçluyum. Prof. Dr. İsmail Topuzoğlu, her şeyi büyük bir merakla irdeleyerek olumsuz ortamları bile akılcı önerilerle çözümlenmeyi hedefleyen tutumu ile hayran olduğum, örnek aldığım bilim insanı oldu bana yaşamı boyunca.

Tıp eğitiminde ilk yıl, temel tıp konuları son ders kurulunda yer almaktaydı. Altı hafta süre ile bu kurulda "Toplum Hekimliğine Giriş" yaptık. Sağlık yönetimi, deontoloji, demografi, sosyoloji, sosyal çalışma, psikoloji, sağlık eğitimi, antropoloji ve kamu yönetimi derslerinden etkilenmişim. İkinci yıl, yine son ders kurulu "İnsan ve Çevresi"nde, bu kez 5 hafta, insanı çevresi ile bir bütün olarak görebilmek ve sağlığının korunmasında çevrenin etkilerinin farkında olmak öncelik taşıyordu. Bu sırada ders pratiklerinde yaptığım ödevleri anı olarak hala saklıyorum, bunlardan biri, salgınların incelenmesi hakkında. "İnsan ve Çevresi" ders kurulu tıp eğitiminden tam beklediğim bilgi ve duyguları kazandırmıştı bana. Daha sonra ilk yaz tatilinde, yine Topuzoğlu'nun yönlendirmesi ile,

Etimesgut Bölge Hastanesi'nde sağlık hizmetlerinin kapsamını tanımak için bir süre gözlem yaptım ve artık toplum hekimliği kavramı ile sunulan hizmetlerin bir parçası olmak benim için önemli bir hedef olmuştu.

Neydi bu kavram, toplumda herkesin sağlıklı olması için çalışmak. Toplum hekimliğinde bir yöre nüfusunun sağlık sorumluluğunun sürdürülmesi; bir sağlık ekibi tarafından yakın izleme; sağlık bilinci kazanmaları için desteklenip korunmaları, sorunları olduğunda erkenden belirlenerek gerektiğinde klinik uzmanlar tarafından da değerlendirilip çözümlenmeleri olarak savunuluyordu. Öğrenciliğim sonraki dönemlerinde bu uygulamalara yakından katılmak için de fırsat yaratıldı. Sonunda Hacettepe Toplum Hekimliği Enstitüsü'nde uzmanlık eğitimi almak, o zamanki adı ile, asistan olmak için kabul edildim. Fakat üç yıl sonunda uzmanlık diplomamda Halk Sağlığı Uzmanı olduğum yazıyordu... YÖK Yasası, ülkede benzeri olmayan bir kapsayıcılıkla yetiştiğim 70 kişilik çok disiplinli toplum hekimliği bölümünü, diğer tıp fakültelerinde de kurulması beklenen, standart Halk Sağlığı disiplinini tanıtan bir anabilim dalı haline dönüştürüverdi.

Zamanı geldi, büyük bir hevesle, Toplum Hekimliği'nde donanım kazandığım kadın ve çocuk sağlığı ilgimi, İstanbul Üniversitesi'nde yeni kurulan Çocuk Sağlığı Enstitüsü'nde kadın sağlığı

ilgisiyle çalışan bir Halk Sağlığı uzmanı olarak sürdürme fırsatı çıktı karşıma. Öğrendiğim ve kazandığım her tür bilgi, beceri ve tutumu uygun davranışlarımla yayma olanağı buldum, bulamadığımı da yarattım burada. Enstitü Müdürü Prof. Dr. Olcay Neyzi'nin de hedefleri arasında olan, çok sayıda sağlık çalışanının toplum hekimliği disiplinini tanınmasını sağladım. Tüm meslek uygulamalarımda büyük insan Prof. Dr. Nusret Fişek'in İstanbul'a gitme aşamamda "İstanbul'da aile planlaması için gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmayı ihmal etme" öğüdünün de çok önemli katkısı vardır. Bu ilgim günümüzde de sürüyor (www.ikgv.org).

Adı ne olursa olsun, Halk Sağlığı uzmanlığını hiç bir klinik uzmanlığın kazandırmadığı EĞİTİM, ARAŞTIRMA ve YÖNETİM becerilerinin kazanıldığı eşi benzeri olmayan bir nitelik olarak tanımlıyorum. Halk Sağlığı uzmanı olarak her sağlık alanında, her sağlık kurum ve kuruluşunda etki yaratabiliriz görüşümdedir. Yeter ki hedefimiz toplumda herkesin sağlıklı olmasını savunmak olsun. Yeter ki kendimize güvenelim, gelişelim, işbirliği yapabilelim ve kibirden uzak işe odaklı olarak çalışalım...

Merak edenler halk sağlığı uzmanı olma ve sürdürme hikayemin ayrıntısını www.aysenbulut.info adresinde "Her Şey Bir Arada" derlememden izleyebilirler. Sevgiyle sunuyorum.

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

"Yerel Yönetimler ve Halk Sağlığı"

Web Sitemiz
Yayında

www.uhsk.org/2024

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Remzi Aygün

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Dr. Ferruh N. Ayoğlu'nun Halk Sağlığı Uzmanları Derneği'nin (HASUDER) yayınladığı HASGÜN için istediği "Halk Sağlığı uzmanlığına neden (nasıl) girdim?" sorusunun yanıtını kısaca vermeye çalıştım.

Lise eğitimi sırasında herkesin gelecekte yapmak istediği meslekle ilgili heves ve düşünceleri olur. Benim de bu yıllarda bir çok karmaşık düşünceler içinde hekim olma hevesim vardı. 1964 yılında üniversiteye giriş sınavı ODTÜ için ayrı diğerleri için ayrı yapılıyordu. Sınav sonucunda bana ODTÜ Şehir Mimari Planlama Bölümü'nü, diğerlerinde Ankara Ticari İlimler Akademisi'ni kazandığım bildirildi. Ankara'ya geldiğimde kalacak yerim olmadığından Ticari İlimler Akademisi'ne kaydımı yaptıırıp devam zorunluluğu olmadığı için bazı ders kitaplarını alıp memlekete döndüm. Gelecek yıl girdiğim sınav sonucunda Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni kazandığım bildirildi. Kaydolmak için Elbistan'dan bir akadaşla birlikte Erzurum'a gittik,

kayıt yaptıracakken Ankara'dan gelen bir kişi bizim puanımızı görünce "siz bununla Hacettepe Tıp Fakültesi'ne girersiniz" dedi. Biz de aksam trene binip Ankara'ya geldik ve ikimiz de kaydımızı yaptırdık. Arkadaşım Dr. Ali Özbek askeri hekim (KBB uzmanı) olarak emekli oldu. Ben de 7 yıllık tıp eğitimimi ailem sağlayamayacağı için askeri hekim olmak üzere Hava Kuvvetleri'ne girdim.

o yıllarda Hacettepe'de birçok öğrenci kulübü vardı. Tıp Fakültesi'nde 15 kadar öğrenci Toplum Kalkınma Kulübü'nü kurduk (Dr. Necati Dedeoğlu, Dr. Mehmet Beyazova, o zaman soyadı Cığızoğlu olan Dr. Ufuk Beyazova, Dr. A. Turgay, Dr. T. Sümer, Dr. Emin Kansu, Dr. Tülay Kansu, vd.) Kulüp Ankara Sincan'da Osmaniye Köyü'nde sosyal çalışmalar yaptı. Zamanla toplum sorunlarıyla ilgili konferanslar, seminerler düzenlendi. Sevgili Nusret Hocayla halk sağlığı derslerinden önce bu toplantılarda tanışmıştım. Bu çalışmanın bizleri yönlendirici etkileri olmuştur. Tıp eğitiminin sonraki yıllarında gerek Sağlık Ocağı

Stajları, gerek toplum içindeki gözlemlerimiz bizi yönlendirici etki yapmıştır.

Türkiye’de ilk kez Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünün yaptığı (1968) Nüfus Araştırması’na anketör olarak katıldım. Marmara bölgesinde (Zonguldak, İstanbul, Edirne, Bursa, İzmit) yürütülen araştırma kadın ve çocuk sağlığı ve doğurganlıkla ilgili sorular içeriyordu. Bu araştırma nedeniyle ülkeyi ve toplumu daha yakından tanıma fırsatım oldu.

Tıp eğitimi o yıllarda Hacettepe Tıp Fakültesi’nde 7 yıldır. Ben Dönem-3’te Toplum Hekimliği’nde uzmanlık eğitimi almaya karar vermiştim. Son yılına girerken askeri öğrencilikten ayrıldım. Bunda etken de askeri hekim olmanın toplum hekimliği uzmanlığının uygulamalarına uygun olmadığı kaygılarımdı. Bir de Sağlık Ocağı stajından sonra o zamanki adıyla Toplum Hekimliği Bölümü’ne gitme kararımı.

Toplum Hekimliği uzmanlık eğitimim süresince edindiğim ek bilgiler ve Sağlık Ocağı hekimliği yaparken kazandığım deneyimlerim beni mesleki doyum açısından olumlu etkilemiştir. 1979-1980 yıllarında Çubuk Eğitim ve Araştırma Bölgesi’nde

Yenice Sağlık Ocağı’nın yanında kurduğumuz Yenice İş Sağlığı Merkezi’nin (YİSME) kurucu hekimliği çalışmalarım, birinci basamak sağlık hizmetlerinin iş sağlığı çalışmalarında ne kadar etkili olduğunu gösterdi. 1981-1989 yıllarında Hıfzıssıhha Okulu’nun Ankara Gölbaşı Eğitim ve Araştırma Sağlık Grubunun kurucusu ve bölge başkanlığı sırasında edindiğim deneyim ve gözlemlerim de beni motive etmiştir.

1993 yılında Didim’de yapılan Halk Sağlığı Kongresi’nde alınan tavsiye kararı ile Halk Sağlığı Uzmanları Derneği’nin (HASUDER) kuruluşu için gerekli çalışmaları yapma görevi bana verilmişti. Kuruluş çalışmaları ve daha sonra iki dönem yaptığım dernek başkanlığı süresinde halk sağlığı çalışmalarını daha yakından izleme fırsatım oldu. Daha sonraki yıllarda Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve İş Sağlığı ve Meslek Hastalıkları Bilim Dalı’nda bilgi ve deneyimlerimi genç meslektaşlara aktarmaya çalıştım.

Bir halk sağlıkçısı olarak şunu içtenlikle söylemek isterim ki: Bir halk sağlıkçısı için mesleki doyumun en yüksek olduğu yer sahadaki uygulama çalışmalarıdır.

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL

**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**

5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

HALK SAĞLIĞI İÇİN INFODEMİ YÖNETİMİ KURSU

Kontenjan Sınırlıdır.

Kayıt için Geç Kalmayın!

Kurs Kayıt için Son Tarih
05 Kasım 2024

Kurs Tarihi
04 Aralık 2024

www.uhsk.org/2024

1 SORU 1 KONUK

KALİTATİF Mİ, KANTİTATİF Mİ?

Prof.Dr. Gül Ergör

Kalitatif araştırmalar katılımcıların algısı, deneyimi, tutumu hakkında ayrıntılı bilgi toplayan ve sayısal olmayan şekilde bulguların sunulduğu araştırmalardır. Kantitatif araştırmalar ise verileri genellikle kapalı uçlu sorularla toplanan ve bulguları tablolar ve grafiklerle sunulan araştırmalardır.

Bir epidemiyolog olarak kalitatif yöntemle ilk karşılaştığımda şüpheyle yaklaştığımı söylemeliyim. Örnekleme olmayan, 5-10 kişiyle yürütölmüş, bulgularında tablo, grafik olmayan, düz metin halinde bir sağlık araştırmasını pek bilimsel bulmamıştım. Aradan geçen yıllarda bu yöntem hakkında bilgim arttıkça, bu alanın da standart yöntemleri olduğu, üstünlükleri ve kısıtlılıkları olduğunu öğrendim. şimdi bu konulara ayrı ayrı değinmek istiyorum.

Kantitatif araştırmalar için en önemli eleştiriler araştırmacı yanlılığı, verilerin kişisel izlenimler ve anektodlardan oluşması, bulguların araştırmacıya özel olup, tekrar edilebilir olmamasıdır. Bir başka önemli eleştiri konusu da genellenebilir olmamasıdır. Genel anlayış bilimsel çalışmalarda özel bir titizlik (scientific rigour) olmasıdır. Bu konunun kalitatif çalışmalarda eksik olduğu izlenimi vardır.

Yanlılık (bias) bilindiği gibi sadece kalitatif araştırmaların sorunu değildir. Kantitatif çalışmalarda veri toplama ve çalışma grubunu oluşturma, örnekleme sırasında önemli yanlılık sorunu ile karşılaşılır. Kalitatif araştırmalarda araştırmaya katılacak kişiler daha çok gönüllü, ulaşılabilir olan ya da maksatlı olarak belirlenen kişilerdir. Özellikle birbirine zıt fikirler beyan edecek kişiler de katılımcı olarak seçilebilir. Kartopu yöntemi diye adlandırılan, konu ile ilgili bir kişi yoluyla diğer kişilere ulaşmak da bu tür araştırmalarda kullanılan bir seçim yöntemidir.

Araştırmacıların yöntemi hatalı uygulama sorunu her tür araştırma için geçerlidir. Ancak, yöntem konusunda yeterli eğitimi olmayan kişiler bir odak grup araştırması yaptığında, analizde gerekli adımları izlemeden kendi öne çıkarmak istedikleri bulguları sunabilirler. Kalitatif araştırmaların bulgularında katılımcıların ifadelerinin aynen yazıldığını görürüz. Bu ifadeler çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Bir kişinin düşüncesi bile olsa bir grubun çoğunluğunun fikrinden daha etkileyici olabilir. Zaten kalitatif araştırmalarda çoğunluk kavramı önemli değildir. Böylece sonuçlar fazla yönlendirici olabilir.

Aslında bu iki tür çalışma birbirinin alternatifi değil tamamlayıcısı olduğunu düşünürsek hangisi daha iyi gibi bir soru sormayız. İki çalışma türünün amacı, planlaması, katılımcıların seçimi, analizi ve bulguların sunumu tamamen farklı özelliktedir. Kesitsel çalışmalarla konunun sıklığı ve tanımlayıcı özellikleri belirlenirken, kalitatif araştırmalarda neden ve nasıl sorularına yanıt aranmaktadır. Bu konuda kesitsel yöntemde yeterli bilgi alamayacağımız için tamamlayıcı olarak

odak grup görüşmesi, derinlemesine görüşme gibi yöntemleri uygulamak gerekir. Kalitatif çalışmalarda diğerine göre elde edemeyeceğimiz bilgileri elde etme olanağımız vardır ama bunlar her zaman genellenebilirlik konusunda eksiktir. Özellikle toplumun kültürel anlayışı, davranışların gerekçeleri gibi bilgiler anket ile değil yarı yapılandırılmış görüşme yöntemleriyle elde edilebilir.

Son yıllarda epidemiyologlar arasında öne çıkan anlayış “mixed methods” çalışmalarının daha sık kullanılmasıdır. Yani kolayca kantifiye edilemeyen sosyokültürel etmenlerin hastalıklar üzerindeki rolünü ortaya koymak için, epidemiyolojik araştırmalar, kalitatif araştırmalardan gelen bulgularla beslenmeli ve resmin bütünü ortaya konmalıdır.

Sonuç olarak, sağlık alanında araştırmaların pek çok zorlukları var, bunların üstesinden gelebilmek için her iki alanın da olanaklarından faydalanmak izlenmesi gereken yol olmalıdır.

1 FOTOĞRAF ÖYKÜ

“Bu savaşa ortak olmayacağız” başlığıyla yayınlanan Barış İçin Akademisyenler bildirisine imza attıkları gerekçesiyle akademiden ihraç edilen, kendi deyimiyle “Kamudan, gerçek Kamuya” geçen Ulaş Bayraktar ve arkadaşları Mersin’de kütüphane ve kafe olarak hizmet veren Kültürhane’yi açtı. Yaşamda toplumların ya da bireylerin zorlandığı, umudun kırıldığı dönemler olur. Önemli olan bu zor durumlarda yaşamın bilgelik olarak tanımlanan temel ilkelerinden ödün vermeden yaşam mücadelesine devam edebilmektir. Çoğu zaman bireylerin çevresindeki insanlarla birlikte hareket etmeden bu zor süreçleri aşması zorlaşır. İnsanın umudu kırılır.

Efsaneye göre; Sisyphos, ölüm tanrısını, kendisini almaya geldiğinde kandırarak tutsak almayı başarmış mitolojik bir kahramandır. Bu nedenle ölümler ülkesi tanrıları onu sonsuza dek büyük bir kayayı dik bir dağın tepesine çıkarma cezasına mahkum eder. Sisyphos, kayayı durmamacasına dağın tepesine

kadar yuvarlayıp çıkarmakta, kaya tepeye vardığında, ağırlığıyla yeniden devrilmektedir. Sisyphos yeniden, büyük bir sabır ve metanetle işe koyulmaktadır. Sisyphos, sabrı, azmi, çalışkanlığı ve inadıyla efsaneleşir. Bu zorluğu saygı duyulması gereken, güzel ve onurlu bir iş haline getirir. Ulaş bu yönüyle günümüzün Sisyphos’una bir örnektir belki de. Bir fark ile; Kültürhane’ye taşınan kayalar yerinde durmakta ve yükselmektedir. Kültürhane’nin temel taşları umudun çoğaltılması ve dayanışmanın artırılmasıyla örülmüştür. Kültürhane için yüzlerce, binlerce “dost omuz başları” yan yana “hep bir ağızdan türkü söyler gibi” kayaları tepeye çıkarmıştır. 21 Temmuz 2018 Cumartesi, 22:29’da çektiğim Ulaş’ın Kültürhane’nin terasa açılan kapısını kapattığı bu fotoğraf bunun anlık bir örneğidir. Dağın tepesine çıkarılan taşlar, önce Mersin’de sonra bütün Memlekette bir umut adası ortaya çıkarmıştır. Bu karenin derdi, insanların hüznüne umut olan bu güzel örneği paylaşmayı

ve dayanışmanın gücünü görünür kılmıştır.

Halk sağlığı olarak bilimsel araştırmalarımızı yaparken hatta uğraş alanlarımızı seçerken konunun “halk sağlığı sorunu” olmasını önemsiyoruz. Eğer bir halk sağlığı sorunuysa nedenlerini, çözüm yollarını ortaya koymaktan gönenç duyuyoruz. Ben de buna benzer şekilde yayınlanacak, paylaşılacak fotoğrafların bir derdinin, anlatacak bir öyküsünün olmasını önemsiyorum. Sadece renklerin, görüntünün cazibesi beni heyecanlandırmıyor. Çünkü “dert” güzeldir. Dert, çözüm için atılacak bir adımdır, mücadeledir, yol’da amacımızdır, her daim yolda olmaktır, hatta yaşamın ta kendisidir. Ve bu dert o kadar kıymetlidir ki; Aşık Veysel’in dediği üzere; “Anlatmam derdimi dertsiz insana, Dert çekmeyen dert gıymetin bilemez, Derdim bana derman emiş bilmedim, Hec bir zaman gül tikensiz olamaz”.

A. Öner Kurt

KONUK YAZAR

Doç.Dr. Servet Aker

SALAKLIK KADER OLAMAZ, KADER DEĞİLDİR

*“Yoksulluk kader olamaz, kader değildir,
firavunlar bile böyle gaddar değildir.”
Cem Karaca*

*“Öldüğünüzde ölü olduğunuzu bilmezsiniz.
Bu sadece başkaları için zordur. Aynı şey
salak olduğunuzda da geçerlidir.”
Ronald David Laing*

Prolog: Düşünme zihnimizdeki bütün yapıların ve işlevlerin birlikte iş gördüğü bir süreçtir. Düşünme sürecinin etkin bir parçası kavramlardır. Kavramlar nesnelere, olayları, hayvanları ve insanları bazı özelliklere ya da karakteristik bir özelliğe dayanarak gruplandırmak ya da sınıflandırmak için kullandığımız yapılardır. Her kavram, dünya ile ilgili deneyimlerimiz için bir özet birimi temsil eder. Dolayısıyla kavramlar, deneyimlerimizi düzenlememize, bağlantılarını kurmamıza ve düşünmemize izin verir. (1)

Dil, kişilerin düşünce ve duygularının, semboller yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir iletişim sisteminin adıdır. Dil, düzenli ve örgütlü bir yapıdır. Bütün insan dillerinin bazı ortak özellikleri ve bunları düzenleyen her toplumun kendi değer yargılarına göre biçimlenmiş kuralları

bulunmaktadır. Dil, kavram oluşumu ve düşünme birbirini besleyen ve destekleyen süreçlerdir. Düşünceler, zihnin dili gibidir ya da dil zihnin düşüncesidir. (1)

Sapir ve Whorf tarafından ortaya atılan Dilsel Görecelik Hipotezi, dilin düşünceyi belirlediğini ortaya atan görüşlerden biridir. Bu hipoteze göre bir bireyin konuştuğu dilin yapısı, bireyin dünyaya ilişkin düşünme biçimleri üzerinde etki sahibidir. Bu hipotezi desteklemek üzere farklı kültürleri karşılaştıran çeşitli araştırmalar yürütülmüştür. Bunlardan en ünlü olanı Whorf'un 1960'ların başlarında Eskimolar üzerinde yaptığı çalışmalarıdır. Whorf, yaşadıkları çevre koşulları ve onun oluşturduğu yaşamsal güçlükler gereği, Eskimoların dillerinde “kar” karşılığı kullanılan bir düzineye yakın farklı kelime olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü deneyimlerimiz mevcut durumda

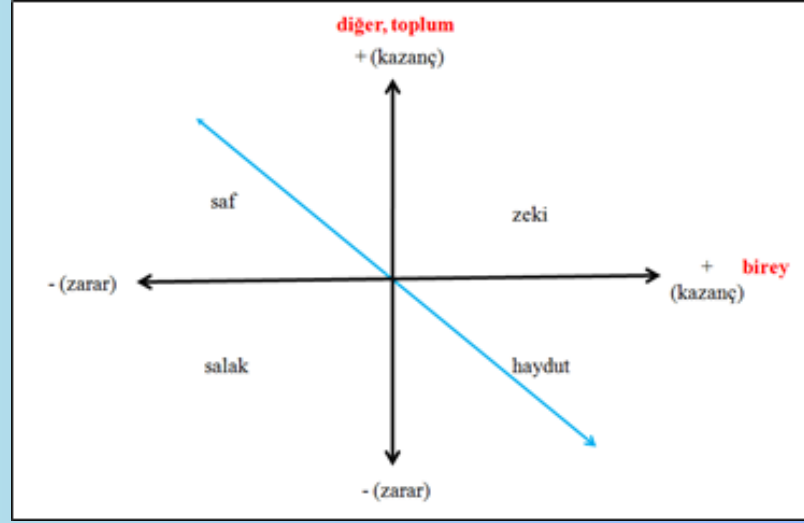
yaşadıklarımıza göre şekillenmektedir ve içinde bulunduğumuz topluluğun dil alışkanlıkları bizi ona uygun algılama ve sınıflama seçeneklerine yönlendirmektedir.

Öte yandan, bir milletin sözlüğünde belirli bir ifadenin/sözcüğün bulunmaması, mutlaka ona karşılık gelen kavramın yokluğu anlamına gelmemektedir. Bazen de toplumda bir sözcüğün kullanımı, o sözcüğün kavramsal ifadesi, sözlükteki anlamının çok ötesinde olabilmektedir.

Türkiye’de “salak/salaklık” sözcüğü çok farklı şeyleri tanımlamak için, çok geniş bir yelpazede kullanılabilir. Hayatımızın her alanına yayılan, sıklıkla kullandığımız ancak farklı şekilde tanımlayabileceğimiz bir kavram söz konusudur. Bu nedenle konu ile ilgili tüm tanımlamaların ayrı ayrı yapılarak her tanımlamayı farklı kavramlar altında toplamamız gerekmektedir.

Bu yazının amacı insanlığın en eski ve en büyük sorunlarından biri olan, toplumu derinlemesine etkileyen ve bulaşıcı özelliği nedeniyle bir halk sağlığı sorunu olan salaklığın kavramsallaştırılmasıdır.

Salak, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “görünüşünden, konuşma ve davranışlarından seviyesiz, dengesiz ve saf olduğu anlaşılan (kimse)” olarak tanımlanmaktadır. Ancak, salaklık TDK sözlüğünde ifade edilenden çok daha farklı yönleri olan çok karmaşık ve kapsamlı bir kavramdır. Tahsin Yücel’e göre salaklık “gerekli mantıksal koşulları yerine getirmeden, her şeyi her şeye bağlamaktan, her şeyi her şeyle açıklamaktan çekinmemek”tir. (2) Fevzi Demir salaklığı “kişinin okuduğunu, dinlediğini ya da gördüğünü bir türlü anlayamaması, anlasa da bunlardan anlamlı ve rasyonel sonuçlar çıkaramaması” olarak tanımlamaktadır. (3) Salaklığı, “fikirsizlik ya da tek fikirlilik”, “kuşku yokluğu”, “tek bakış/tek duruş/tek gerçeklik algısı”, “aşırı özgüven ve/veya inanmışlık

Grafik-1: Carlo Maria Cipolla - The Basic Laws of Human Stupidity

duygusu”, “olaylar arasında yeni bağlantılar kurma eksikliği”, “her önerdiğini kesin bir gerçek olarak önerme, her inandığına kesin bir gerçek olarak inanma”, “yeni bağlantılar kurma eksikliği” ve “aşırı soyutlama ve kestirme” olarak da tanımlamak mümkündür. Salaklık yanlış yapmak değildir, yanlışta diretmektir.

Ekonomi tarihçisi olan Cipolla, salaklığa ekonomist gözüyle bakmaktadır. Cipolla “aptal/salak bir insan, kendisine hiçbir yarar sağlamadan hatta bazen zarara uğrayarak başka bir insan ya da insan topluluğuna zarar veren kişidir” tanımlamasını getirmektedir. (4)

Cipolla'ya göre Dünya’da dört farklı insan tipi vardır. Saflar, zekiler, haydutlar ve salaklar. Cipolla bu düşüncesini bir grafik yardımıyla somutlaştırmaktadır (Grafik 1). İnsanlar yaptığı eylemlerle hem kendine hem de topluma yarar sağlayabilir. Eğer kişinin yaptığı eylemin sonunda hem kendisi hem de toplum yarar sağlamıyor hatta zarara uğruyorsa bu kişinin eylemi salakçadır ve kişi de salaktır. Eğer kendi yarar sağlıyor toplum zarar görüyorsa hayduttur. Kendisi kaybediyor ama toplum ya da başkaları yarar sağlıyorsa saftır. Yapılan eylem sonunda hem kendisi hem de toplum yarar görüyorsa o kişi zekidir.

En iyi haydut, eylemleriyle başkalarına kendi çıkarlarına eşdeğerde zarar veren kişidir. Şöyle ki bir hırsız bir otomobilden 10 bin TL'lik bir ürün çaldığında eğer ürünün sahibine de 10 bin TL'lik zarar vermişse mükemmel bir hayduttur. Ancak hırsız otomobilin camını kırıp 10 bin TL'lik ürün çalmış ancak otomobil sahibine 10 bin TL'den daha fazla zarar vermişse o artık salak haydut kategorisine girmektedir. Yarar-zarar grafiğinde 45 derecelik açı yapan bir çizgiyle gösterirsek (mavi doğru) bu çizginin ikiye ayırdığı bölümlerde zeki haydut ve salak haydutları görmemiz mümkün olur. Toplumun tamamı mükemmel haydutlardan oluşacak olsa toplum genelinde bir yarar ya da zarar sağlamayarak kendi dinamiği içinde hareket edecektir. Ancak salak haydutlar arttıkça toplum bundan zarar görecektir.

Cipolla'ya göre toplumun her kesiminde belli bir oranda (%10, %15, %20 ...?) salak bulunmaktadır (Genetik etki veya Tanrı'nın/Tabiatın lütfu). Salaklığın zekâ ile bir ilişkisi yoktur. Toplumların her sınıfında, zenginlerden fakirlere, kara cahillerden profesörlere kadar hangi topluluğa bakarsak bakalım belli oranda salağa rastlanmaktadır. Ancak gelişen/yükselen toplumlarda salakların oranı düşmekte, asgariye inmekte (tamamen sıfırlanmaz), çöküş dönemlerinde ise oran hızla artmaktadır. Önemli olan yönetim basamaklarında ya da eğitimciler arasında bu oranın yükselmemesidir. Çünkü yüksek mevkilerde yer alan salakların alacakları kararlar toplumda daha çok kişiyi etkileyeceğinden bu kişiler çok daha tehlikelidir.

Kendinizi ve eylemlerinizi Cipolla'nın grafiği aracılığı ile değerlendirebilirsiniz. Eğer kendinizi salak kısmında buluyorsanız üzülmeyin. Herkes hayatının bir bölümünde salakça davranmış olabilir. Önemli olan salakça davrandığını fark edip onu tekrar etmemektir. Dostoyevski'ye atfedilen bir söz vardır: "İlk yapılan yanlışta kaza, ikincisine hata, üçüncüsüne ise tercih denir".

Salaklar, düzensiz, hiçbir örgüte bağlı olmayan, başı, başkanı, yasası bulunmayan, ama görünmez bir el tarafından yönetilmiş gibi mükemmel bir eş zamanlamayla hareket etmeyi beceren bir gruptur. Her üyenin etkinliği diğer üyelerin etkinlik ve üretkenliğini güçlendirmekte ve yaymaktadır.

Epilog: Bu yazıyı kaleme alan kişiyi göre salaklık "kuşku yokluğu" ve "okuduğunu, dinlediğini ya da gördüğünü bir türlü anlayamamak, anlasa da bunlardan anlamlı ve rasyonel sonuçlar çıkaramamak" anlamlarına karşılık gelmektedir. Diğer tanımlamaları farklı kavramlarda incelemek gerekir.

Eğitim sistemimiz hem temel eğitimde hem de tıp eğitiminde salak bireyler yetişmesine zemin hazırlamaktadır. En azından halk sağlığı uzmanlık eğitiminde temel felsefe, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji eğitimlerinin, eğitim stratejileri içine eklenmesi gerekmektedir. Kişisel olarak yapmamız gereken şey ise salaklığımızın farkına varmak, içimizdeki salaklığa karşı hoşgörülü olmak ve salaklık yapmamak için çaba harcamaktır.

Dubium: Bu yazıyı kaleme alan kişi, eylemleri nedeniyle salak olarak değerlendirdiği kişi/durumların bir trolleme durumu olmadığından, aslında bu kişilerin "salağa yatmayı tercih eden (aptalmış, bilmiyormuş, anlamıyormuş, salakmış gibi davranmak)" ve "hiç de salak olmayan" kişiler olmadığından emin değildir. Bu konuda derin kuşku vardır.

Kaynakça:

1. Ş. Sema Karakelle, Psikolojiye Giriş.
2. Tahsin Yücel, Salaklık Üzerine Deneme.
3. Fevzi Demir, Bulaşıcı Salaklık Epidemiyolojisine Giriş.
4. Carlo Maria Cipolla, Neşeli Öyküler / İnsan Aptallığının Temel Yasaları.

İZLER

Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun

ŞANİZADE

Bu köşedeki yazılarımda sizleri tarihte iz bırakmış hekimlerle tanıştırmayı, onlarla buluşturmayı, onların yaşamlarını sizlere iletirken yaşadıkları dönemin önemli sosyal, ekonomik ve politik özelliklerini aktarmayı planlıyorum.

Ben tarihte yaşanan olayları kronolojik bir örgü içinde okumaktan çok, insanların yaşantıları özelinde, dönemin yaşam koşulları içerisinde düşünerek, hatta hayal ederek okumaktan keyif alıyorum. Sizlere de okumaktan keyif aldığım şekilde aktaracağım.

Bu köşe yazılarında benim için en önemli konu artık bu dünyadan ayrılmış hekimlerin ve yazılarda ismi geçen kişilerin aziz hatıralarına saygıda kusur etmemektir. İnsan ölse de bıraktığı hatıralarla yaşar. Hatta bu yazıda olduğu gibi, aradan yüzyıllar da geçmiş olsa birileri çıkar, araştırır, yazar, hatırlar ve hatırlatır. Nezaketli, saygılı bir dil ve üslup olmazsa olmazdır. Herkese keyifli okumalar dilerim ve adet olduğu üzere sürçü lisan olursa affola.

Osmanlı İmparatorluğunun belki de en çalkantılı dönemlerinden birinde yaşadığı Şanizade Mehmet Ataullah Efendi. "Şani" tarak işiyle uğraşan demek ve tahmin edeceğimiz üzere ailesinin ismi. Şanizadeler, bugün için Beşiktaş ve Ortaköy arasında yer alan bölgede bir yalıda yaşıyor. Büyük bir değişimin olduğu, Osmanlı modernleşmesinin henüz yeni yeni nüvelerinin atıldığı bir dönemdi 1700'lerin sonu ve 1800'lerin başı. III.Selim'in padişah olduğu dönem özellikle askeri alanda değişimlerin gerçekleştirilmeye çalışıldığı, yenilenme çabalarının yoğunlaştığı, ancak bu çabalar içerisinde istenen yenilenmeyi gerçekleştirecek uygun eğitilmiş uzmanların bulunmasında zorluk çekilen bir dönemden bahsediyoruz. Belki hatırlayacaksınız Nizam-ı Cedit ordusunun kurulma çalışmaları ve nihayetinde III. Selim'in öldürülmesi, ardından II.Mahmut'un tahta geçişi esnasında yaşanan büyük toplumsal hadiseler. 1800'lerin başı Şanizade'nin de gençlik dönemlerine denk geliyor.

Ayaklanmalar, padişah değişimleri ve toplumsal yansımalarının yoğun olduğu bu dönemdeki tıp eğitiminin dünyadaki durumunu şöyle bir hatırlayalım isterseniz. O dönemde bugünün modern tıp eğitimine yön veren özellikle Avrupa'daki önemli tıp fakülteleri arasında İtalya'daki Padova, Avusturya'daki Viyana ve Fransa'daki Paris Tıp Fakültelerini sayabiliriz. O dönem, anatomide kadavra diseksiyonlarının yapıldığı, oskültasyon tekniğinin geliştirildiği bir dönem. 1800'lerin ortası ve sonu itibariyle büyük hız kazanacak ve nihayetinde bugün için bildiğimiz bilimsel yöntemler ve kanıta dayalı tıp yaklaşımına uzun vadede dönüşecek olan adımların daha güçlü atıldığı bir dönem. Şanizade 1771 yılında doğuyor, tıp eğitimini o zaman için tek tercih olan medresede tamamlıyor. O dönem için önemli bir dil olan İtalyancayı öğreniyor. Aynı zamanda Latince, Arapça, Farsça, Rumca ve Fransızca'yı da biliyor.

Yaşamında hekimlik dışında matematik, coğrafya ve askerlikle de ilgili eserleri var. Bu çok şaşırtıcı olmamalı aslında, belki bugün için nasıl bu kadar çok ilgi alanı bir arada bulunabilir ve eserler üretilebilir diye düşünebilirsiniz ancak o günün koşullarında bu kadar yabancı dil bilen, özellikle Avrupa'da ortaya konulmuş eserleri hem çevirerek hem de kendisi katkı koyarak yorumlayan ve yazan bilim insanlarına rastlamak çok da kolay değil. Bunların yanında Şanizade'nin özellikle iki alandaki eserleri ön plana çıkıyor. Tıp ve tarih. Sultan II.Mahmut'un hüküm sürdüğü dönemin tarihi ve Hamse-i Şanizade isimli eseri tarihte iz bırakmış eserleri.

Şanizade'nin tıp alanındaki en önemli eseri, Osmanlı'nın ilk basılı tıp kitabı olan Hamse-i Şanizadedir. Bu topraklarda yazılmış ilk "textbook" olan Hamse-i Şanizade beş ayrı bölümden oluşuyor: anatomi, fizyoloji ve patoloji, hastalıklar, cerrahi, ilaçlar. Bu kitap kapsamında Avusturya Devletleri Askeri ve Köy hekimleri için Pratik Tıbbi Öğretim isimli eserin çevirisi ve çiçek aşılmasına yönelik çeviri eser de vardır. Şanizade'nin bu kitaplarda sadece çevirilerle yetinmediği kendi bilgilerini de eklediği anlaşılmaktadır. Halk Sağlığı pratiği açısından 1812 yılında İstanbul'da ortaya çıkan veba salgınına yönelik mücadelesini de unutmamak gerekir.

Peki Şanizade'yi aradan 250 yıl geçtikten sonra bugün bu yazının da konusu yapan özelliği nedir? Modern tıbbın da üzerine inşa edildiği bilimsellik kavramı ve kanıta dayalı bilgilerle karar vermedir bana sorarsanız. Tabi bunu yorumlarken kendi zamanının şartlarında yorumlamak icap eder. Tarihle ilgili eserlerinde de kanıtlanabilir bilgi üzerinden hareket etmeye çalışmış olduğu anlaşılmaktadır. Elbette günümüz bilgileriyle o günün bilgileri arasında çok farklar vardır, ancak kanıta dayalı bilimsel yaklaşım olmazsa olmazdır. Şanizade bu noktada belki de bir ilktir.

Benim tarih okumalarında en sevdiğim şey bir kişiye başka bir eser de farklı bir konu bağlamında rastlamaktır. Şanizade'nin ölümünden yıllar sonra bir İngiliz seyyahın İstanbul'daki hastaneleri ziyareti sırasında karşılaştığı Osmanlı hekimlerinin okudukları kitapları referans göstererek Fransız

materyalizminden etkilendiklerini belirtmesi ve bunun alanındaki en önemli eserlerden birisi olan ve Niyazi Berkes tarafından yazılmış “Türkiye’de Çağdaşlaşma” isimli eserde kendine yer bulması benim için oldukça keyifli bir rastlantı oldu. Tıbbiyeyi ve hastaneleri ziyaret eden MacFarlane’in Türk hekimlerle ilgili izlenimlerini aktaran Berkes’in bu bahsi “Bektaşilik ve materyalistlikle suçlanarak sürgünde ölen hekim Şanizade Ataullah’ın ruhu demek ki fizik, anatomi ve fizyoloji okuyan modern tıp mezunlarının kafasında yeniden dirilmiş bulunuyordu” şeklinde tamamlaması çok dikkatimi çekmiştir.

Şanizade’nin yaşam öyküsü biraz dramatik bir şekilde sonlamıştır maalesef. Yeniçeri Ocağı Sultan II. Mahmut tarafından dağıtıldıktan sonra ocağın kuruluşundan bu yana önemli olan Bektaşilere yönelik sürgün vb. çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Beşiktaş Cemiyet-i İlmiye üyelerinden olan Şanizade de payını almış ve memleketi Tire’ye sürgün edilmiştir. Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesinin üyelerinin ve Şanizade’nin bektaşilikle ilgisi tarihçiler tarafından hala çalışılmakta olan bir konu olmakla birlikte bu dönemin entelektüel grubunun bektâşi olmadığı kanaati daha güçlü bir bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Kim bilir belki de padişaha

daha yakın ve gruba kıskançlık besleyen kişilerin iftiralarına maruz kalmışlardır. Nitekim Sultan II. Mahmut’un da kendi tarihini yazan ve imparatorlukta en önemli münevverlerden olan Şanizadeyi affettiği biliniyor ancak bu af kararı (itlak), Şanizade’ye iletilirken hayatına son verilmesine şeklinde (itlaf) kendisine iletilince fenalaştığı ve yaşamını kaybettiği belirtiliyor. Yaşamının sonlanış şekli gerçekten tarihte belki de en dramatik ölümlerden birisidir. Osmanlıcada birbirine oldukça benzer şekilde yazılan bu iki kelime maalesef onun yaşamına mal olmuştur. Hatta defnedilirken padişahın af emrinin göğsünün üstüne konularak defnedildiği bildirilir. Tire’de defnedildikten sonra 1916 yılındaki çalışmalar sırasında o zamanki mezarlık da ortadan kalkmıştır. Yıllar sonra rastgele bulunan mezar taşı okunduğunda kendisine ait olduğu belirlenmiş ve mezar taşı Tire müzesine kaldırılmıştır. Kendisine ait bir büst dikilmiştir ve bugün Tire devlet hastanesinin bahçesindedir. Ayrıca Tire’de adının verildiği bir meydan ve cadde, ayrıca anısı için dikilmiş bir anıt bulunmaktadır.

Unutulmamalıdır ki gelişim ve değişim süreğendir. Hiçbir ilerleme rastgele ortaya çıkmaz. Ülkemiz için de modern tıbbın gelişiminde Şanizade iz bırakmış önemli bilim insanları arasındadır. Anısına saygıyla...

Yararlanılan Kaynaklar

- Esin Kahya. Şanizade Mehmet Ataullah Efendi
- Niyazi Berkes, Türkiye Çağdaşlaşması, Tanzimat, 233.
- Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu. 19.YY. Başında Kültür Hayatı ve Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi
- <https://islamansiklopedisi.org.tr/sanizade-mehmed-ataullah-efendi>. 07.10.2024
- Suhaib İsmail Mohammed Ali, Rahman Ademi. Sultan II. Mahmud Döneminde Osmanlı Sağlık Sistemi. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi 2022:08(02).
- Doç.Dr.Lütfü Hanoğlu. Tababette Gelenekten Kopuş ve Şanizade Ataullah. SD Sonbahar 2009; 94-97.
- Exchanges and Interactions between Padua and Vienna Medical Schools in the XIX. Century
- Ozan Turamanlar. Anatomi Bakış Açısı ile Mehmet Ataullah Efendi (Şanizade). Lokman Hekim Dergisi 2023, 13(3):498-503.

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL

**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**

5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

**İSTATİSTİK ANALİZDE
ÜCRETSİZ PROGRAMLAR
(JAMOVI, JASP, PSPP)**

Kontenjan Sınırlıdır.

Kayıt için Geç Kalmayın!

Kurs Kayıt için Son Tarih
05 Kasım 2024

Kurs Tarihi
04 Aralık 2024

www.uhsk.org/2024

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Şimdi bize eski dönem filmlerini anımsatan fotoğraftaki cakalı araç, o yıllarda ABD'nin otomotiv sektörünün kalbi olan Detroit Michigan'da 1937-1940 yılları arasında Ford Motor Company tarafından üretilen, 3.6 L'lik V8 motoruyla 90 HP'lik güç üretebilen, en yüksek 120 mil sürata ulaşabilen bir Ford DeLuxe. İki yana doğru açılan kapıları "suicide door" olarak isimlendiriliyor. Üretildiği dönemde fiyatı 700-925 USD arasymış. Amerikalı bir adam klasik araç koleksiyoncusuna yazdığı mektubunda babasının bu aracı 1939'da 825 USD'na aldığını yazmış.

O yıllarda Türkiye'de 1 USD'ı 1.35 TL civarında. Bu hespla aracın o günlerdeki bedeli 1113.75 TL olarak düşünülebilir. İktisatta ilginç hesaplar var; bir hesaba

göre aracın o zamanki fiyatı günümüzün 5.5 milyon TL'sine denk geliyor.

Fotoğraftaki aracın ön kısmında deseni seçilemeyen bir bayrak var. Ön tamponun sağ tarafındaki plakada el yazısı büyük harflerle "SITMA MÜCADELE REİSLİĞİ MARDİN" yazıyor. Bayrak ve plaka birlikte durumu açıklıyor. Araç, Mardin Sıtma Savaş Başkanlığı'na ait resmi makam aracı. Aracın plaka numarası "2". Numaraya bakınca olasılıklardan biri Başkanlığın en azından bir aracı daha olduğu. Ancak, aracın makam aracı olması ve plaka numarası "1" numaranın Başkanlık'ta başka bir araca verilmiş olasılığını azaltıyor. Diğer bir olasılık da aracın Mardin'deki 2 numaralı resmi araç olması; taşıdığı; bu anlamda 1 numaralı

resmi araç da valinin aracı olmalı.

Fotoğrafta, aracın hemen yanında üç kişi görülüyor. Arkada duran ve kapıyı açan aracın şoförü. Kumaş pantolon, ceket giymiş. Kravatı yok. Diğerlerinden farklı olarak başında kasket var.

Koyu renk takım elbiseli, elinde deri evrak çantası tutan Sıtma Savaş Başkanlığı'nın bir memuru. Takım elbise giymiş, kravatlı, ceket düğmeleri ilikli. Takım ile uyumlu koyu renk fötr şapka takıyor. Elindeki çanta ya kendisinin olmalı ya da açık renk takım elbiseli adamın çantasını taşıyor. Dönemin klasik, saygın devlet memuru.

Fotoğrafta, aracın hemen yanında duran, araca binmesi için kapısı açılmış, açık renk takım elbiseli adam Mardin Sıtma Savaş Başkanı.

Açık renk takım elbise, açık renk kösele ayakkabı ve açık renk Panama stili diye anılan fötr şapka ile tamamlanmış. Kravatı yok, papyon takıyor. Onun ayakkabıları da diğerleri gibi deri-kösele, ancak diğerlerinden farklı olarak takımıyla uyumlu, açık renk.

Fotoğraf, o yıllarda sıtma savaşına ve bu önemli görevi üstlenenlere verilen önemi olanca açıklığıyla yansıtıyor.

Fotoğraftaki aracın o zamanki değerini 1113.75 TL olarak tahmin etmiştik. Çocukluk ve gençlik dönemlerimde sıkça duyduğum bir anlatı, biraz daha iz sürmemi öneriyor.

O zamanki ismiyle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 6 Şubat 1951 tarihli yazısına cevaben Bakanlığa yazılan, Antalya Valisi İhsan Sabri Çağlayangil imzalı 11. Nisan 1951 tarihli resmi yazının ekindeki belgede Mardin Sıtma Başkanı'nın maaş bilgileri bulunuyor.

Sıtma Savaş Başkanı'na 1 Aralık 1944'te maaş olarak 178.13 TL, 19 Aralık 1944'te de tazminat olarak 73.80TL. 1945 yılının Ocak-Nisan döneminde aylık olarak, "maaş, tazminat" açıklaması ile ödenen tutar bu ikisinin toplamı kadar; 251.93 TL.

Belgeye göre, Nisan ayında Sıtma Savaş Başkanı'na "4716 sayılı Kanun gereğince" notu ile 178.13 TL ödenmiş; bir maaş tutarında bir ödül, ikramiye olabilir. 1945 yılının Mayıs-Aralık dönemi aylık ödemeler de "maaş, tazminat" notuyla aynı. Bu arada belge ekinde ifade edilen 4716 sayılı Kanun'a ulaşamadım, kanun

sayısı sıtmaya yönelik kanunlarla da uymuyor; devlet memurlarına yapılan ek ödemelerle ilgili bir kanun olabilir.

1946 yılının Ocak-Ağustos dönemine ait ödemelerde "maaş, tazminat" notu bulunmuyor; aylık ödeme 328.61 TL.; anlaşılan 1946'da maaşlara bir zam gelmiş. Bu dönemin aylık ödemelerinin yanına şöyle bir not düşülmüş: "İşbu tediyeler bir kalemde işlenmiş olup maaşla birlikte ödenmiş başka bir istihkakı olup olmadığı anlaşılamamıştır".

Bu durumda, Sıtma Savaş Başkanı'nın 1945 yılındaki 5 aylık geliri ile fotoğraftaki aracı alabilmesi olası. Bu bağlamda, Sıtma Savaş Başkanı'nın maaşı da sıtma mücadelesine ve bu mücadelede görev alanlara verilen önemi destekler nitelikte.

Sıtma Savaş Başkanı, Tıp Fakültesinden 1913'te mezun olmuş, Simav Hükümet Tabibi, Kütahya Belediye Tabibi, Bitlis Merkez Tabibi olarak çalışmış, 1. Dünya Savaşı'nda İran, Irak ve Halep'te yedek subay olarak görev yapmış. Savaş dönüşü İstanbul'da Etibba-yı Mülkiye Cemiyeti (dönemin tabip odası) Genel Sekreterliğini yapmış. Kurtuluş Savaşı'nda, Kastamonu Sıhhat Müdürü, Sivas Sıhhat Müdürü, Kayseri Menzil Hastanesi Başhekimliği, Elazığ Sıhhat Müdürü ve Diyarbakır-Mardin Havalisi Sağlık Müfettişi, Diyarbakır Sıhhat Müdürü olarak görev yapmış.

Sonra bir süre Antalya'da serbest hekim, Elmalı Belediye Encümen üyesi ve gazete yazarı olarak

olarak çalıştıktan sonra Antalya-Kaş Sıtma Mücadele Tabibi olmuş. Aksaray'da ve Niğde'de Sıtma Mücadele Tabipliği yapmış, Atatürk Dolmabahçe'de yatarken Dolmabahçe ve Riva'da sıtma mücadelesi yapsın diye çağırmışlar, İstanbul Sıtma Mücadele Tabibi olmuş. Ardından Mardin Sıtma Savaş Başkanı olmuş. Oradan terfi ile Manisa Sıtma Savaş Başkanı, oradan da terfi ile Antalya Sıtma Savaş Başkanı olmuş. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın 139 sicil numaralı memuru, Dr. Ferruh Niyazi Ayoğlu, dedem.

Fotoğrafın üzerindeki "23 Mayıs 945" tarihi, sonradan eklenmiş ve büyük olasılıkla da hatalı. Fotoğrafı Antalya'daki oğluna, babama posta kartı olarak göndermiş. Fotoğrafın arkasına el yazısı satırlara düştüğü tarih "Mardin 30. X. 44" şeklinde. Şöyle yazmış satırlara: "Sevgili Oğlum, Sana Mardinin resmini ve buradan selam ve muhabbetlerimizi gönderiyoruz. Ayın 26'sından beri buradayız ve yeni işimize başlamış bulunuyoruz. Yolculuk sebebiyle postaya verilemeyen aylığım bugün postaya verildi. Hepimiz sıhhatteyiz. Sana kavuşacağımız günü iple çekiyoruz. Bizi merakta bırakma oğlum."

Arşivde siyah beyaz fotoğraflar var... Masanın üzerinde yıpranmış, dağılmaya yüz tutmuş bir sicil dosyası... Bir yığın bilgi saklı dosyada ve fotoğraflarda...

Çok şey var anlatılacak.

Ferruh N. Ayoğlu

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**
5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

NİTEL ARAŞTIRMALAR KURSU

Kontenjan Sınırlıdır.
Kayıt için Geç Kalmayın!

Kurs Kayıt için Son Tarih
05 Kasım 2024

Kurs Tarihi
04 Aralık 2024

www.uhsk.org/2024

DÜŞÜNCE ODASI

Prof. Dr. Coşkun Bakar

FELSEFENİN BİNLERCE YILLIK YOLCULUĞU: GÖKYÜZÜNDEKİ YILDIZLARDAN SOKAK ARALARINDAKİ TAŞLARA...

**“İkinci meseleye İbn-i Sina'nın cevabı;
Bilmelisin ki Aristo, 'alemin başlangıcı yoktur'
sözünüyle, 'alemin faili yoktur' demek
istememiştir. Bilakis bu sözle o, alemin failinin
fiilden alıkonulmuş olmaktan münezze
bulunduğunu kastetmiştir... Senin 'mutaassıp
olmayan ve bâtılda ısrar etmeyen' şeklindeki
ifadene gelince, bu, mugalata ve kaba bir
hırçınlıktır. Çünkü sen, Aristo'nun bu
konudaki sözünün manasına ya vâkıfsın yahut
da değilsin. Eğer vâkıf değilsen, vâkıf
olmadığın bir sözü söyleyeni küçümsemen ve
ahmak sayman muhaldir. Ama onun sözüne
vâkıf olduğun takdirde ise, bu sözün manasını
bilmen, seni böyle kırıcı sözler sarfetmekten
alıkoyardı. Aklın seni menettiği bir şeyle
uğraşman, sana yakışmayan bir hâldir.”
(Muhammed Tanci, sayfa:242)**

**“İkinci meselenin cevabına Biruni'nin itirazı;
Bu söylediklerin, tatmin edici hiçbir sonuç
vermeyen sözlerdir. Çünkü fiillerin,
zincirleme, bir başlangıcı olmayınca, alem için
yaratıcı farz etmemiz imkânsızdır. Öyle
olunca, Aristo öğretisinde esasen alem için illi
bir başlangıç bulunduğu, fakat alemin zaman
bakımından bir başlangıca sahip olmadığı
kabul edildiğine göre, cisimlerin birtakım
vasıflarındaki değişmelerin öze ilişkin
değişikliklere delalet etmediği yolunda
geçmiş çağlara ve onların tanıklığına
dayanılmaya neden ihtiyaç duyulsun?”
(Muhammed Tanci, sayfa:243)**

Günümüzden bin yıl önce Orta Asya'nın
steplerinde Aristoteles ve kadim Yunan
düşüncesini okuyan iki genç evreni Tanrı'dan
bağımsız olarak düşünüyor ve tartışıyorlardı.
Mektuplar üzerinden yapılan bu tartışma
günümüzün prestiji yüksek bilimsel dergilerinde
yapılan yayınları fersah fersah geçebilecek
niteliğe sahipti...

Filozoflarımızdan ilki *Ebu Reyhan el-Biruni* (973-
1048) olup Kat kentinde dünyaya gelmiştir. Çok
genç yaşta babasını kaybetmesi nedeniyle
Harezm sarayına evlatlık olarak girmiş, eğitimi
burada tamamlamıştır. Coğrafya, matematik,
geometri, astronomi, tarih ilgilendiği alanlardan
birkaçıdır.

Tartışmanın ikinci ayağı ise bu topraklarda
filozofluğundan haberdar olunamayan *Ebu Ali el-
Hüseyn İbn-i Sina*'dır (980-1037). Buhara'lı
hekim filozofumuz 980 yılında dünyaya
gelmiştir. Babası Belh'in önde gelen
ailelerindedir. Tıp, felsefe, astronomi gibi
alanlarda çalışmalar yapmıştır.

İbn-i Sina'nın cedelci yönü ve dönemin düşünce
insanlarıyla olan atışmaları karşısına el-
Biruni'nin çıkmasına neden olmuştur. İki
düşünce adamı isimlerinin üstünlüğünün
farkında olup hiç de mütevazılığa yer
vermeyecek şekilde tartışmaktan
kaçınmamışlardır. Sahne Harezm'in başkenti
olan Ürgenç kentinde kurulacaktı ve tarihin
yaprakları MS 998'i göstermekteydi.

Biruni önce 17 sorudan oluşan mektupla savaşı başlattı. Daha sonra da 10 ve 8 sorudan oluşan mektuplar gelecekti; gündem ise Aristoteles ekseninde doğa ve evrendi. Biruni, İbn-i Sina'yı *Muallimi Evvel* üzerinden sıkıştırıyor ve onun görüşlerinin terk etmeye zorluyordu. İbn-i Sina ise büyük öğretmenin ıslah olmaz bir savunucusuydu. Temel çatışma fizik ve metafizik alanında yaşanmaktaydı. Ancak bu entelektüel tartışma bir süre sonra bir ağız dalaşına dönüşecekti. İbn-i Sina başından beri küçümseyici bir tonla yazıyordu. Bir süre sonra sıkılıp tartışmadan çekildi.

Bu mektupların ifşa edilmesinin ardından Buhara'da kıyamet koptu. Felsefe yapmanın koşulları giderek zorlaşacaktı. Ebu'l Ferec, İbn-i Sina için *"başkalarını tekmeleyenin kendisi de sonunda tekmelenmiş"* demişti. Biruni ise daha sonraları kendisinin kaba davrandığını söylemişti.

Mektuplar dönemin farklı paradigmalarının okunabilmesi açısından çok değerli. İbn-i Sina akla çok değer verse de bu vahye karşı gelme salahiyeti vermiyordu. Gözlem ve deney bilgi üretmede önemli enstrümanlar arasındaydı ancak son noktada mantık ve dil her şeyin üzerindeydi. Biruni ise hakikate ulaşmada gözlem, deneyim ve matematiğin ilham ya da vahiyden daha ön planda olduğunu düşünüyordu. Afganistan doğumlu Sicistani'nin bilim ve felsefenin dinle, dinin de bilim ve felsefeyle ilgilenmemesi gereken görüşüne benzer şekilde Biruni, aklın ve inancın alanlarını kesin bir çizgiyle ayırırken günümüzden bin yıl öncesinin Buhara'sında inanç alanını ciddiye almıyordu.

Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar bölgede yaşanan birçok gelişme felsefe ve bilimin günümüze kadar bireysel çaba olmaktan ileriye uzanmasına izin vermedi. Herhangi bir filozofu ya da bilim insanını takip eden okul ya da öğrenci grubu olmadı. Zaten 11. yüzyılda Gazali, filozofların düşüncelerini dinden uzaklaşmak olarak tanımlayacak ve fakih sıfatıyla, evrenin hakikatleri üzerine akıl yürütenlerin ve konuşmaların katledilmelerinin vacip olduğu fetvasını verecektir.

Olayın siyasi ya da inanç boyutunu bir tarafa bırakırsak bu yazıyı, entelektüel farklılıklara dikkat çekmek amacıyla kaleme aldım. Bin yıl önce Orta Asya'da yetişmiş günümüzün akademik uzmanlıklarının karşılığı işlerle uğraşan iki genç, evren, bilgi ve inanç üzerine büyük sorulara cevap arayan didişmeye girmekten hiç korkmamışlardır. Felsefe, Orta Asya ve Anadolu bölgesinde yolunu kaybetmiş olsa da Batı Avrupa'da önceleri manastır kütüphanelerine sığınmış, ardından studium generale ve üniversiteyi zehirlemesini bilmiş; bir yandan diyalektik zeminde yürütülen metafizik tartışmalarla uğraşırken diğer yandan gözlem, deney ve matematikle birlikte pozitif bilimlerin yolunu açmıştır. Yolculuğunun bedelini de ödemiştir. Bilimler ortaya çıktıkça felsefe zemin kaybetmiş yerini farklı uzmanlık disiplinleri ile tanımlanan alanlara bırakmıştır. Evrenin devasa hakikatlerini kucaklamaya çalışan Antikite ve Orta Çağ filozofu, aydınlanmanın ardından dünyanın dar sokaklarındaki olguların kataloğunu hazırlayan uzmanlıklarla yetinmeyi bilmiştir. Bin yıl öncesiyile karşılaştırıldığında kümülatif düzlemde ulaşılan muazzam bilgi seviyesine rağmen, bilim evrenin hiç farkında ya da umurunda olmadan sokaktaki taşları toplamayı gökyüzündeki yıldızlara bakmaya tercih etmektedir. Hal böyle olunca bilim, topluma ve iktidara sağladığı pragmatik sonuçlara yaslanılarak yapılan soğuk ve sıradan bir mesleklerden biri olmuştur. O zaman şu sorunun yanıtı üzerine hepimiz düşünmeliyiz: *"Günümüzde kaç bilim insanı bilimsel bir dergiye makale hazırlarken, İbn-i Sina ve Biruni'nin birbirlerine mektup yazarken yaşadıkları heyecanı duyumsayabiliyorlar?"*

Kaynaklar:

- S.Frederick Starr. Kayıp Aydınlanma. Arap Fetihlerinden Timur'a Orta Asya'nın Altın Çağı. (Çev:Yusuf Selman İnanç). Kronik Yayınları. 2019; İstanbul.
- Muhammed Tanci. Beyruni'nin İbn-i Sina'ya yönelttiği bazı sorular, İbn-i Sina'nın cevapları ve bu cevaplara Beyruni'nin itirazları. Beyruni'ye Armağan. Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VII. Dizi-Sa.68. Türk Tarih Kurumu Basımevi. 1974, Ankara:231.
- İbn-i Sina. Risaleler. (Çev: Alpaslan Açıkgenç ve M.Hayri Kırbaoğlu). Kitâbiyât Yayınları. 2004;Ankara.

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**
5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

İŞ YERİNDE SAĞLIK GÖZETİMİ KURSU

Kontenjan Sınırlıdır.
Kayıt için Geç Kalmayın!

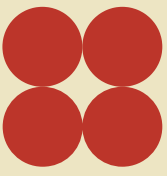
Kurs Kayıt için Son Tarih
05 Kasım 2024

Kurs Tarihi
04 Aralık 2024

www.uhsk.org/2024

KAZA KIRIMI

Prof.Dr. O. Alp Ergör

İŞ KAZALARI BİZE NE SÖYLER?

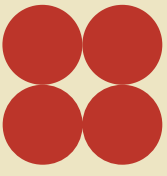
HASGÜN'ün yeni sayı hazırlıkları son aşamasına geldi. Bu Editörümüz sevgili dostum Ferruh Ayoğlu'nun nazik uyarılarının sıklık ve yoğunluğunun artması demek oluyor. Önceki sayıda belirttiğim gibi bir dizi gibi düşündüğümüz iş kazası kırımları köşesinin üçüncüsünü göndermemi istiyordu Editörümüz. Sonunda bir kaza çıkmadan gönderebildim...

İş kazası karmaşık, öğretici ve zorlu bir kavramdır. Türkçe yayımlanmış sınırlı kaynağa ulaşabiliyoruz. Uluslararası yayınlara bakıldığında çok zengin bir birikim çıkıyor karşımıza. Pratik olması için birkaç kaynak önerebilirim, bunların başında Lars Harms-Ringdahl tarafından yazılan nefis bir kitabı anmak isterim: *"Guide to Safety Analysis for Accident Prevention."* 2013 yılında yayımlanan kitap IRS Riskhantering AB yayınevinin ağ sayfasında ücretsiz olarak indirilebiliyor. Ağ sayfaları denince Birleşik Krallıktan *"Health and Safety Executive"* ve *"Safe Work Australia"* öne çıkarabileceğim adresler. Dergiler arasında da *"Safety Science"* ilk sıralarda sayılmalı kanımca. Ulusal dergilerden de 1992 yılından bu yana düzenli olarak yayımlanan, ülkede alanın en eski dergisi, Fişek Vakfı yayını *"Çalışma Ortamı"* son derece önemli ve öğreticidir.

İş kazası kavramını, deneyimi ve sıra dışı birikimiyle, değerli dostum, baş iş müfettişi Şeref Uzman'dan dinlemek onunla tartışmak büyük bir şanstır. Ben de hem eski bir iş müfettişi olarak hem de birlikte yürüttüğümüz doktora programı sürecinde bu olanaktan zevkle yararlanmıştım. Bu kısa yazıda da ondan, Sokratik öğrenme yoluyla edindiğim bilgilere, yayımlanmamış birikimine, deneyimlerine sıkça gönderme yaptım.

İş kazası zorlu bir durumdur demiştim; ilk karşılaşmada, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelinin dizlerini titretebilir. Kaygıyla geçen günler, uykusuz gecelere neden olabilir. Deneyim iş kazası değerlendirmede son derece önemlidir ancak kimi zaman körleşmeye de yol açabilir. Deneyime güvenmeden sistematığe bağlı kalmak iş kazası inceleme süreci ile ilgili akılda kalması gereken uyarılardan biridir kanımca.

İş kazası çözümleme süreci için çeşitli benzetmeler kullanılır, söz gelimi soğan soymak. Her katmanın altından bir yenisinin belirmesi nedeniyle sık kullanılır bu betimleme. Bir diğeri Matruşka Bebekleri benzetmesidir; her bebeğin içinden bir benzeri çıkar, ancak biçimsel farklılıkları

KAZA KIRIMI Prof.Dr. Alp Ergör

İŞ KAZALARI BİZE NE SÖYLER?

vardır. Kullandığınız metafor ne olursa olsun, katman katman irdelenmesi gereken bir süreçtir iş kazası. Sıklıkla görünenin altında ya da ardında, çözüm sürecine katkı sağlayacak başka olaylar, durumlar, süreçler yer alır.

İş kazalarını irdelerken unutulmaması gereken önemli öğelerden biri “*kuramsal olarak tüm iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenabilir olduğu*” önermesidir[1]. İş kazası incelerken bunu hep akılda tutmak gerekir. Her iş kazası alınmayan ya da işlemeyen bir önlemi, işe yaramayan bir koruma stratejisini, bir ya da sıklıkla bir dizi kural dışı durumu/süreci gösterir. Kazanın ortaya çıkış sürecine ve onun öncesine geri dönüş bu bağlamda son derece değerli bilgiler sağlar. Yazının izleyen bölümlerinde bir kazasının irdelenme basamaklarını ele alacağız.

Bir iş kazası incelerken neler yapmalı? Hangi adımları atmamız?

Yapılması gerekenleri, ana hatlarıyla 4 başlıkta sıralayabiliriz:

1. Kaza alanının incelenmesi: Öncelikle kazanın gerçekleştiği yerin incelenmesi gerekir. Olayın gerçekleştiği alan incelemeyi sonuca ulaştıracak pek çok kanıtı ve bilgiyi içerecektir. Yapılan işlem, süreç, yürütüm koşulları, sonuç ile ilgili bilgiler, kuşkusuz değiştirilmedi ve müdahale edilmediyse, olay yerindeki verilerden yola çıkarak anlayabileceğimiz öğelerdir. Pek çok kez kaza

alanına müdahale gerçekleşmiş, süreç ya da durumda değişiklikler yapılmış olabilir. Böyle bir durumda, eğer varsa, “*o anın*” fotoğrafları son derece değerli bilgi kaynaklarıdır.

2. Kazalının ve tanıkların dinlenmesi:

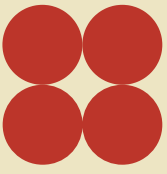
Görüşmeler, öznellik içerse de önemli bir veri kaynağıdır. Kazanın hemen ardından kaza geçiren işçi ile görüşmek kolay olmayabilir ancak olayın tanıklarını belirlemek, kaydetmek ve en kısa sürede görüşme planlamak yararlı olacaktır. Görüşmelerin amacı “*ne olduğunu*”, “*nasıl olduğunu*” anlamak için veri toplamaktır. Kazalı ve tanıklarla görüşmeler sırasında göz önünde tutulması gereken şeylerden biri bunun bir “*suçlu arama süreci*” olmadığıdır.

3. Geçmiş bilgilerin derlenmesi: İş kazasının ardından işletmenin, bölümün kaza sıklık hızları gibi morbidite ya da mortalite ölçütlerinden kazalarla ilgili kayıtlara, eğitim bilgi ve belgelerinden yönergeler[2], süreçlerle ilgili belgelerden, işin örgütlenmesine ilişkin bilgilere kadar pek çok şeye erişmek ve nedensellik kurgusu içinde irdelemek gereklidir.

4. Nedenlerin belirlenmesi: Bu aşamada kazayı inceleyen iş sağlığı ve güvenliği profesyoneli, derlediği verileri bir araya getirerek bir dizi soruyu yanıtlamaya çalışır:

- Kim, ne, ne zaman, nerede, nasıl, neden?*
- Hangi çalışanlar, işlemler, donanım?*
- Hangi etmenler?*

...

KAZA KIRIMI Prof.Dr. Alp Ergör

İŞ KAZALARI BİZE NE SÖYLER?

Kuşkusuz sorular bunlarla sınırlı kalmayacaktır. Ancak bir sistematik içinde nedensel ilişki ağının tanımlanması ve “gerçek nedenlerin” belirlenmesi gereklidir. Nedensel ilişkiler ağını kurmak bu zorlu sürecin belki de en zaman alıcı bölümüdür. Her kazada veriler 4 temel bileşen açısından masaya yatırılmalıdır:

i. Donanım

ii. Ortam

iii. Çalışan

iv. Yönetim

Tam burada, okuyucunun konuyu daha iyi anlaması için iki kavramı açmak gerekli kanımca, *çalışan ve yönetim*. Öncelikle yönetimden başlayalım, kaza kuramında ve uygulamada (*İş Hukuku bağlamını dışarıda bırakarak*) işten kaynaklanan tüm tehlikeler ve bunlardan kaynaklanan risklerin yönetiminden işverenin sorumlu olduğunu anımsamamız gerekir. İncelemeyi yapan, yönetim başlığını ele alırken “*Yönetim ne kadar suçlu?*” sorusuna yanıt bulmak değil “*Yönetim ne yapmalıydı?*”, “*Ne yapsaydı bu kaza olmaz ya da kazaya yol açan süreç gelişmezdi?*” sorularına odaklanmalıdır. İşçi ya da çalışan irdelenirken de “*çalışan kusurunun*” belirlenmesinden söz edilmediğini anımsatmalıyım. Çalışan kusuru kavramı, kökleri W. H. Heinrich’e ve onun ırkçı, tutucu kuramsal paradigmasına kadar giden ve günümüze kaçınılmazlık-kader-fıtrat olarak evrilen bir yaklaşıma aittir. Oysa iş kazası incelemesinde çalışan başlığı altında, *kaza oluşumunda insanın bir bileşen olarak yeri (insan faktörü)* sorgulanır. Buradaki amaç, insani süreçlerden, insan olmaktan

kaynaklanan sapmaların yeniden bir kazaya yol açmaması için alınabilecek önlemleri belirlemektir.

İş kazası ile ilgili çok sayıda inceleme yöntemi olduğunu vurgulamak gerekir. Ancak, yine pratik olması bakımından, sık kullanılan bir yöntem olan “*kök neden analizinden*” söz etmek yararlı olacaktır. Bu yaklaşımda amaç: *-Tetikleyici nedenleri*
-Hazırlayıcı nedenleri ve
-Kök nedenleri ortaya koymaktır.

Bu nedenler her zaman hiyerarşik bir dizilim içinde sıralanmayabilirler ancak kazayı inceleyen işlevi de becerisi de burada ortaya çıkar; “*nedenler arasındaki ilişki ağını ve kazaya yol açan yapıyı çözmek*”.

İş kazası incelemesi ile ilgili en önemli ögeyi de sona saklamıştım:

İş kazası incelemesinde nedensel ilişkileri ortaya koymak ve ardından kazanın bir daha yaşanmaması için önlem almak hedeflenir. Bu bağlamda iş kazası inceleme süreci, halk sağlığının alışkın olduğu bir döngüyü de içerir:

İnceleme, sorunları belirleme, çözüm üretme ve yeniden değerlendirme.

Gelecek sayıda, bilinmeyen bir ülkenin bilinmeyen bir işletmesinde ortaya çıkan, bir işçi ölümü 3 kişinin yaralanması ve hastane bakımı almasını gerektiren bir kazanın incelemesini yapacağız.

O zamana kadar sağlıklı kalınız.

Yazarken senindir sözcükler,
bittiğinde yazmak, herkesin olur...

MAVİ YAZILAR

Prof. Dr. Ferruh N. Ayoglu

MEVSİMLER

Bir gemi çıkış yaptı limandan. Öylece süzülüp gitti. Sonra açıktan gelen bir gemi girdi limana. Açıkta 7 gemi, alargada bekliyorlar. Delice sorular kafamda, yanıt arıyorum. Hangisi, gitmek mi, gelmek mi, kalmak mı? Hüzün ya da sevinç, hangisine yakışır? Zaten mevsim de güze dönüyor iyiden iyiye.

Benimki, yüreğim, uzun zaman önce koptu karadan. Çözüp kıyıya bağlayan halatları, mavinin içinde, alargada kalmak istedi. Ne zaman koptu sazın teli artık anımsamıyorum. Alargada olmak, bir yere gitmesen de seyirde olmak gibi gelir bana. Denizin, çapanın zincirine bağlı salınımında kalması yüreğin. Sonradan öğrendim bu halin iflah olmazlığını.

Yaz düşlerle doludur hep, kaçış, kurtuluş düşüdür. En çok da denizle özdeşleştirilir. Kollarını iki yana açar, koskoca bir maviliğe bürünür, koynuna atlamayı bekler. Hele bir de baharın, kışın bitişini haber veren coşturucu duygusuyla birleşince, kocaman bir özlemek olur yaz. Belki de bu yüzdendir, çoğu insan, en çok gelirken özler yazı. Kavuşmanın coşkusu da bu yüzdendir belki de.

Sizi bilmem ama ben en çok güzde özlerim yazı. Asfalta düşen iki damla gözyaşı, ayrılan iki el gibi geride kalınca yaz. Sararıp düşen yapraklara takmıyorum kafayı. o şarkıdaki gibi, biliyorum,

düşen yaprakla bitmez dalın öyküsü. Laf aramızda belki de en güzel zamanıdır mavinin güz ve kış. Yazın zamana sadık deli meltemleri, şehir evleri gibi dip dibe koylara doluşan tekneler, ne desen durmayan gürültücüler çekip gider yaz bittiğinde. Kimi zaman delirse de aslında daha kararlıdır artık rüzgar da deniz de. Ya kimse yoktur ya da bağırman gerekir komşu tekneye. Yine de yaz durur yüreğinin bir köşesinde. Bilirsin ki, güz de kış da bahar da geçmeli, geçirilmelidir bir şekilde.

Geçen yıl Kasımdı. Yine böyle özlemiştim maviyi. Kaçtım. Metin ve ben dünden hazırдық aslında. Sezonun bitmesini bekliyorduk sessizce. Öner, Ercüment ve Temel de katıldı ekibe. Onların ilk deneyimi olacaktı üstelik.

Avara olacak, yelkenleri fırlatma rüzgara bırakacak, hani derler ya, inceden uzayıp gidecektik. Son sözü deniz söyler ama rotaya "Rodos ve Simi" yazmıştık. Hazırlıkları bitirip, tüm ekip teknenin kışında oturduğumuzda okuldan kaçan çocuklar gibiydik..

Dışarıda, deliye dönmüştü rüzgar. Mevsim dönüşüydü, tahmin ediyorduk, "şimdi değil" diyordu deniz. Yağmurun eşliğinde kurulan sofralarla, sızdıra sızdıra tüketilen kadehlerle, "haydi be Poseidon, bir yol ver bize" diye diye dolandık biraz Göcek koylarında. Böyle geçse de bütün hafta, ona da razıydık aslında.

Sonra, göz kırptı Poseidon. Ya insafa gelmişti maviye sevdalılara ya da bir işi çıkmıştı bilmiyorum, “üç gün izin size” dedi.. “Belki” sözcüğü ne de büyük bir umutmuş zamanı geldiğinde. Fethiye Limanı'na geçtik; en azından deneyecektik. Olmazsa da olmayacaktı işte.

Ağa Limanı'na yaklaşırken durum değerlendirmesi yaptık; Fethiye, gümrük derken akşama ulaşıyordu zaman. Simi'yi çoktan çıkartmıştık kafamızdan. Gelecek havaya bakılırsa, Rodos'ta iki geceye yetecekti zaman. Seyirde karar almak uzun sürebilir bazen. Tekne de son sözü kaptan söylese de, herkes bilgisini, tahminini, görüşünü paylaşır; öyle bildik, öyle uyguladık hep. Yaklaşan sert havayı, önümüzdeki seyri ve olası zorlukları konuştuk, Öner, Ercüment ve Temel “gidiyoruz dersiniz gideriz, karar sizin” deyince pas geçtik Ağa Limanını. Bırakıp beyaz kuşu Poseidon'un nefesine, devam ettik maviyle yoldaşlığa.

Üç gün demişti Poseidon ama öğrendik ki, iki güne indirmiş izni. Olsun, karanlıkta vardığımız Rodos'ta bir akşam demine, gündüz Lindos'a uzanan geziye izin verdi yine. Hızla çözümlü düştük yola. Biz önde Poseidon ardımızda, takılıp onun hırçın nefesinin dış halkasına girdik Fethiye Körfezi'ne. Sonra birden dönüp arkasını gitti Poseidon. Bıçakla kesilir gibi kesildi rüzgar körfezin ortasında.

Güz bitmişti... kaçmıştım... kış vardı önümde aşılacak. Seyir defterine düşüğüm notlar... paylaşılan fotoğraflar... anılar. Oturup kitabını yazdım kaçışın; “Güz Rüzgarları” koydum adını.

Bahar umuttur. Öyle geldi yine. Cıvıl cıvıl, rengarenk. Aslında baharı da güzeldir mavinin. Hani kanatlarını güneşe dönüp çırpın, tüylerini güneşle dolduran o kuşlar var ya ona benzer usul usul maviye açılan tekneler. Kararlıdır yine deniz. Meltemler, bir erken, bir geç, saatini ayarlama çabasında.

Planlar... düşlemeler... acabalar... Mayıstı. Kaçtım. Yine. Bu sefer Simi yazılmıştı rotaya. Kalesi, adımlarımızı vurduğumuz daracık sokakları, saat kulesi, meyhanesi, sorunları çözmeyi kolaylaştıran görevlileri ve insanları ile sınırsız karşıladı Simi.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Biliyorum, maviye boyandıysa yüreğin, her seyir farklı anlamlar, farklı duygular sunar. Ama bunun anlamı, bunun duygusu başkaydı; geçen sayıda anlattım biraz.

Ve sonunda geldi yaz. Kafamda bilmem kaçınıcı kez bir deli soru; neden kerelerce okumayız bir kitabı? Kitaptan mı, bizden mi bu açgözlü tüketim hırısı? Bir kitap seçmeliydim kitaplığımından. Tekrar okumak için bir kitap. Onu aradım. Daha önce dört kez edininip, dört kez okuduğum ve üç kez kaybettiğim kitabı. Bulamadım. Dördüncü kez kaybolmuştu. Belli ki alıp getirmemişti yine birisi. Üzülmemeli mi, sevinmemeli bu işe diye düşünürken, vazgeçtim deli sorulara yanıt aramaktan. Gidip bir tane daha aldım kitapçıdan.

Gülünün Solduğu Akşam... Ve yine... aynı heyecanla... düşürmeden elinden... gülerek kimi zaman... kimi zaman kahrolarak... boğazına düğümlenenleri aşarak... görmesinler diye gözlerini kaçırarak... Başlangıcını da sonunu da bilerek, beşinci kez okudum Erdal Öz'ün satırlarını.

Mavinin koynunda akıp geçti koca yaz. Bundan sonrası dersiniz, izin verirse hayat, yine güz, yine kış, yine bahar... Gerisi kısmet...

Kitap mı? Yine yok kitaplıkta. Ama biliyorum artık, oğlum aldı bu sefer.

Mavi... Deniz... Galiba her hali güzel bu denizin de deniz olmanın da.

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI KONGRESİ
5-7 ARALIK 2024'TE ANKARA'DA
GERÇEKLEŞTİRİLECEK

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
**HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ**
5-7 ARALIK 2024 / ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

**HALK SAĞLIĞI PROFESYONELLERİNE YÖNELİK
TÜTÜN KONTROLÜNDE TOPLUM LİDERLİĞİ İÇİN
KAPASİTE GELİŞTİRME KURSU**

Kontenjan Sınırlıdır.

Kayıt için Geç Kalmayın!

Kurs Kayıt için Son Tarih
05 Kasım 2024

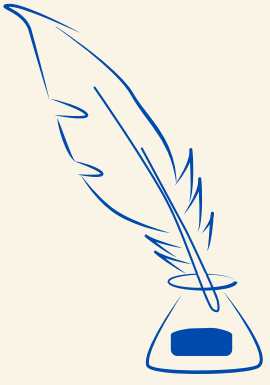
Kurs Tarihi
04 Aralık 2024

www.uhsk.org/2024

ÖZEL DOSYA

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Başlarken...

Halk Sağlığı bilim alanını sağlık bilimlerinin diğer disiplinlerinden ayıran belki de en önemli özelliklerinden biri, sağlık ve sağlıksızlığa ait olguları çok boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirebilmesi. Aslında, bu davranış ve yöntem biçimi hiç de beklenmedik değil. Sağlık ve sağlıksızlığı çok boyutlu bir yaklaşım ile incelemek, değerlendirmek ve çözümlenmek, toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesini ana hedefi olarak belirleyen bir disiplin için kaçınılmaz bir gereklilik.

Aynı yaklaşım ve gerekliliğin doğal bir sonucu olarak, toplumsal cinsiyet, Halk Sağlığı bilim alanının uzun zamandır ilgilendiği, üzerinde durduğu, araştırdığı, yorumladığı bir konu. Üzerine bolca yazıldı, çizildi, çokça da tartışıldı. Halk Sağlığı bilim alanına gönül verenlerin önemli bir bölümü, hatta neredeyse tamamına yakını cinsiyet eşitliğinin savunuculuğunu yapıyorlar.

Onlar hayatın yarısı. Belki de daha da fazlası... Bir toplum gençleri ve kadınları ne kadar özgürse, o kadar özgürdür... Bu özel dosya Halk Sağlığı'nda kadın olmanın izlerini sürmeyi amaçlıyor. Sahadan ve akademiden kadın konuklarımız düşüncelerini paylaşıyor. Dostlarımız, arkadaşlarımız, birlikte çalıştığımız meslektaşlarımız. Öylece, hemen yanı başımızdalar. Hepsine katılımları ve katkıları için teşekkürler.

HASGÜN

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Prof.Dr. Aliye Mandıracıoğlu

Tıp Fakóltesinden mezun olduktan sonra mecburi hizmetimi yaptığım aile planlaması polikliniğinde çalışırken kadınların bu konuda danışmanlığa, hizmete ve toplumda daha fazla desteğe gereksinimi olduğunu fark ettim. Aynı kurumda sağlık meslek lisesi öğrencilerine de üreme sağlığı konusunda dersler veriyorduk. Mesleęimin ilk yıllarına kadınlara hizmet vermekle başlayarak, bir kadının olumlu bir dokunuşla ne çok donandığını ve bunu diğer insanların hayatlarına ne güzel yansıtabildiğini anladım. Bu deneyimler, tıpta uzmanlık sınavında halk sağlığını tercih etmemde etkili oldu. Uzmanlık eğitimine devam ederken alanımızda pek çok kadın halk sağlıkçı ile yolum keşişti ve birlikte çalıştık. Pek çoğunun alanda söz sahibi olduğunu görmek gurur vericiydi, bana da örnek oldular.

Halk sağlığı faaliyetleri, yoksulluk ve eşitsizliklerin sağlık etkilerini gidermeye çabalamaktadır. En baş amaçlarından biri kadınların sağlığı ve refahını iyileştirmektir. Halk sağlığı, dezavantajlı kadınların yaşamında büyük değişimler yapma potansiyeline sahipken; diğer taraftan kadınlar da halk sağlığı alanına tarih boyunca büyük katkılar sağlamıştır. Bu kadınlardan biri hemşire Florence Nightingale, Kırım savaşı sırasında askerlerin hijyen ve barınma koşullarının düzeltilmesini sağlayarak enfeksiyon kontrolü ile pek çok gencin yaşamlarını kurtarmıştır.

Dr. Virginia Alexander, ABD'de çalışmaları ile ayrımcılığın ve ırkçılığın eşitsiz toplumsal koşullar oluşturduğunu ve siyahi Amerikalıların sağlığını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur ve bu durumların önlenmesi için mücadele

vermiştir. Sessiz bahar kitabının yazarı Rachel Carson çevre sağlığının savunuculuğunu yapmıştır. DDT kullanımının zararlarını belgeleyerek ABD'de çevre koruma hareketlerinin fitilini yakmıştır. Amerikan yerlisi bir kabilenin başı olan Annie Dodge Wauneka, halk sağlığı öncüsü kadınlardan biridir. Yerli halkın kötü beslenme ve barınma koşulları nedeni ile başta tüberküloz olmak üzere enfeksiyonlar açasından risk altında olduklarını savunmuş ve bu durumların düzeltilmesi için çalışmıştır.

Kadınlarda dünya genelinde sağlık ve sosyal bakım işgücünün çoğunluğunu oluşturmakta, dezavantajlı grupların

sağlığının savunuculuğunu yapmaktadır. Diğer taraftan, sağlık hizmetlerinin ve halk sağlığının karar verici ve yönetsel mekanizmalarında yeterince yer alamamaktadır. Kadınlarda bulaşıcı hastalıkların önlenmesinden, çalışanların sağlığının korunmasına kadar pek çok halk sağlığı konularında başarılarının daha fazla farkına varılması ve bunun hakkının verilmesi önemlidir.

Biz kadınlarda genellikle iş dışında bakım veya aile yükümlölükleri gibi farklı sorumluluklar ve rollerimizin zorluklarına rağmen toplumda yaratabileceğimiz etki ve değişim gücümüzün daha fazla görölmesi umudu ile halk sağlıkçı kadınlarda yollarında iyi şanslar dilerim.

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Prof.Dr. Şevkat Bahar Özvarış

Önceki yıllarda iki doktora öğrencimle birlikte tıpta uzmanlık alanları ile toplumsal cinsiyet arasındaki iliőkiyi araőtırmak amacıyla ÖSYM'den verileri isteyerek Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) ile yerleően 7790 hekimin cinsiyete göre tıpta uzmanlık alanı tercihleri ve aynı yıllarda Türkiye'deki 43 tıp fakóltesinin web sayfalarında yer alan 9072 akademisyenin cinsiyetlerine göre çalıştıkları uzmanlık alanlarını incelemiőtik[1]. Bu araştırma sonuçlarında Şunu gördük; TUS'nda ilk tercih edilen ve yerleőilen alanlar açısından bakıldığında kadın ve erkek hekim yüzdesi arasında büyük farklılık olmadığı halde (ikisinde de kadın %43, erkek %56), tıp fakólterinde görev yapan her üç hekimden ikisinin erkek olduğunu tespit etmiştik (kadın %32,

erkek %68). Ayrıca, kadın hekimlerin daha çok Dahili Bilimler ve Temel Tıp Bilimleri'ni (Anatomi hariç) tercih ederken, erkek hekimlerin cerrahi branőları tercih ettiklerini saptamıőtık. Kadınların Ortopedi ve Üroloji gibi toplumda geleneksel olarak "erkeksi" kabul edilen cerrahi alanlarda uzmanlaőmalarının, erkeklerin ise özellikle Dahili Bilimlerdeki Pediatri ve Dermatoloji gibi alanlarda kadınların bakım verici olarak toplumsal cinsiyet rollerini güçlendiren ve toplumda "kadınsı" olarak kabul edilen alanlarda uzmanlaőmalarının çok düşük olduğunu saptamıőtık. Aynı araőtırmada Halk Sağlığı alanını hem uzmanlık tercihlerinde kadın hekimlerin erkek hekimlere göre daha çok tercih ettiğini hem de akademide kadın hekimlerin daha çok istihdam edildiğini görmüőtük. Bu bulgulara göre hekimlerin uzmanlık tercihlerinin geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından etkilendiği ve

[1] Koyun A., Akgün Ő., ve Özvarış ŐB., (2013). Türkiye'de hekimler uzmanlaőmada cinsiyet ayrımı yaşıyor mu? International Journal of Human Sciences 10(2), 521-531

toplumsal cinsiyet bakış açıları tarafından şekillendiği sonucuna varmıştık. Şimdilerde de durum değişmemiştir. Akademide ve sahada Halk Sağlığı uzmanı olarak çalışanların cinsiyete göre dağılımlarını ayrıntılı olarak bilemesek bile HASUDER'e kayıtlı hekimlerin %67'si kadın, %33'ü erkek hekimlerden oluşmaktadır.

Elbette bireysel olarak toplum sağlığına ilgi duymak, sağlık politikaları ve örgütlenmesi ile ilgilenmek bir kadın hekim olarak bu alana yönelmemin önemli nedenlerindedir. Bizlerin asistanlık döneminde Sağlık, Eğitim ve Araştırma Bölgeleri'ndeki ikinci basamak hastanede ayda üç ya da dört nöbetimiz olurdu ve bölgelerdeki Sağlık Ocakları'nda hem yönetici hem de poliklinikte çalışan sorumlu hekimler olarak görev yapardık. O dönemlerde Halk Sağlığı asistanları olan kadın hekimler olarak çoğumuzun çocuğu yoktu ve bu tempoda çalışmak daha kolaydı. Ancak, akademide görev aldığım yıllarda asıl sıkıntılı dönem gebelik dönemi ve çocuk sahibi olduktan sonra başladı. Hacettepe Üniversite'nde o yıllarda yardımcı doçent (şimdiki adıyla doktor öğretim üyesi) olan hekimlere Hacettepe Hastanesi'nde geceleri başhekimlik nöbeti (daha sonra bu

uygulamayı da kaldırdılar) konmuştu. Asistanlıktaki kadar sık olmasa da gebelik dönemimde hastane başhekimliğinde nöbet tutma olayını oldukça sıkıntılı bir süreç olarak hatırlıyorum. Akademik yaşamımda işyerimde cinsiyete dayalı bir ayrımcılık yaşamasam da her zaman açıklıkla ifade ettiğim konu; çocuk bakımı ile birlikte akademik çalışmaları sürdürmeyi ve akademide ilerlemeyi, anne-baba desteği olmadan asla başaramazdım.

Bu konuyla ilgili bir başka değerlendirmemi de üzülerek de olsa şöyle ifade edebilirim; kız çocukları ve kadınlar, tüm dünyada, ama daha çok da bu topraklarda doğdukları andan başlayarak eşitsizliklerle mücadele etme beceri ve yetisi geliştiriyorlar. Ben de yaşamımdaki birçok aşamayı klinik branşlarda akademik görev üstlenen kadın hekimlerle karşılaştırdığımda görece daha kolay atlatmış olsam da bazı alanlarda mücadele etmek durumunda kaldım. Ancak bu süreçteki gelişimim ve güçlenmemin daha sonra hem Halk Sağlığı alanını seçmemde hem de Halk Sağlığı konusunda birçok farklı düzeydeki kurumda yaptığım çalışmalarda benim açımdan bir avantaj oldu. Halk Sağlıkçılar olarak mevcut politikalara etki etme, sağlık politika ve

uygulamalarını eşitlikçi, adaleti önceleyen, erişilebilir, hak temelli bir yapıya sahip olma yönünde dönüştürme amacının olması, yaşamının diğer alanlarında mücadeleye alışkın olan biz kadın hekimler için çok da yabancı değildi. Üstelik, Halk Sağlığı uzmanı olarak diğer disiplinlerle toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılan çalışmalarda ortaklaşmamızın da önü açık oldu. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma

Merkezi'ni (HÜKSAM) 2001 yılında hocamız Prof. Dr. Ayşe Akın ile birlikte kurup geliştirme sürecinde hem üniversite içinde hem de dışında, ulusal ve uluslararası çalışmalarımızda da öyle oldu. Dolayısı ile diyebilirim ki, emek yoğun (elbette duygusal emek de dahil) bir süreç olsa da bizler kimi dezavantajları sonraki süreçte avantaja çevirme ve oradan edindiklerimizi çıktığımız yolda “alet çantamızda” bulundurmak konusunda şanslı olduk.

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Prof.Dr. Gamze Varol

Bir Halk Sağlığı Akademisyeni Gözünden Toplumsal Cinsiyet Temelinde Mesleki Yaşanmışlıklar

Yazdıklarım ile kadın akademisyenlerin özellikle tıp ve halk sağlığı alanında yaşadıkları zorlukları ele almak, toplumsal cinsiyet eşıtlığı, iş yaşam dengesi, sahada ve akademide kadınların karşılaştıkları engeller üzerine derin bir tartışma yaratmak değil amacım. İlk olarak bu yolculuğun pek çok açıdan zorlu ama bir o kadar da tatmin edici olduğunu söyleyebilirim. Ancak, bu süreç yalnızca bilimsel başarılarla değil, aynı zamanda yapısal zorluklar, önyargılar ve sürekli bir çaba ile Őekillendi. Akademi dünyasında ve öncesinde (pratisyen hekimlik, asistanlık, sahada çalışma süreci vb.) kadın olmak, özellikle de tıp ve halk sağlığı gibi görece (eskiden daha fazlaydı sanırım) erkek egemen alanlarda çalışmak, başlı başına bir direnç ve mücadele süreci. Amacım 30 yıla

yaklaşan mesleki yolculuğuma Şöyle, iyi bir halk sağlıkçı gibi yukarıdan bir “zeplin”le bakmak ve Şu anki aklımla farkına vardığım kırılma noktalarını HASGÜN’n özel dosyası için aktararak geç meslektaşlarıma bir deneyim paylaşımında bulunmak ve “cam tavan”ı görünür kılmaktır.

Zorluklar ve Mücadele:

Eğitime, kız çocuklarına ve kadına değer veren görece geleneklere bağlı ve korumacı yapısı olan bir ailede büyüdüm. Ailemdeki temel dstr iyi insan olmak ve çalışan kazanır anlayışıydı. En azından benim aklımda kalanlardan önemli bulduklarım bu ikisiydi. Bu durum yaşamda pek çok avantaj sağlıyor elbette, hayata + ile başlıyorsunuz. Ancak bazı dezavantajları da var. Çünkü gerçek yaşam ya da çalışma yaşamı öyle mi? Gerçekte, alışma yaşamı epey acımasız ve siz hazırlıklı değilsiniz. Sizi ve emeğinizi görmeyen, değersizleştiren

ya da değersizleştirme olasılığı olan pek çok olay ya da pek çok davranışa maruz kalıyorsunuz. Başlarda bu davranışların nedenlerini anlamakta güçlük çektim. Yine bana ilk öğretildiği gibi “önce sorunu kendinde ara”, bende miydi sorun? Aradım, bulduğum şeydi: belki bazı durumlarda evet ama pek çoğunda değil. Zamanla anladım ki nasıl yetiştirilirsanız yetiştirilin, nasıl bir eğitim alırsanız alın, çok çalışmak ve iyi insan olmakla bir yere kadar oluyor. Çünkü içinde bulunduğunuz demokratik düzeneklerin kurumsallaşmadığı, içselleştirilmediği toplumsal yapı -burası akademi bile olsa-, bireylerin eğitim, kültür ve statülerinden büyük ölçüde bağımsız olarak sizi yönlendiriyor, baskı altına alıyor. Zaman, size çocukken öğretilenlerden farklı bir çarkın olduğunu gösteriyor. Görece gençsen, kadınsan, hakkını savunmak istiyorsan, kendini özgürce ifade etmek istiyorsan üzüleceğini öğreniyorsun. Zamanla bir kadın olarak çalışma yaşamında erkeklere kıyasla hep daha fazla çalışman gerektiğini, genellikle söylediklerinin ve kararlarının bilimsel olmayan yol ve yöntemlerle eleştirilebileceğini, saçın-başın, kılık-kıyafetinle damgalanabileceğini, bu çalışma ortamında erkek meslektaşlarına göre daha fazla zorlanabileceğini anlıyorsun. Bu kötü bir his. Anladığında da bunu yönetme becerisi geliştirmeye başlıyorsun. Bu seni güçlü kılıyor.

Benim ve pek çok kadın meslektaşımın yaşadıklarımızın aslında toplumun, akademinin, meslek örgütümüzün ve kamu yönetim dilinin eril olmasıyla ilişkili olduğunu, Türk Tabipleri Birliği (TTB) kadın hekimlik ve kadın sağlığı kolunun kurulması aşamasında katıldığım bir dizi seminer ve toplantıda anlamlandırdım yaşadığım pek çok olayı/durumu. Şahane bir bakış açısı kazandırdı bu toplantılar bana, yalnız değildim. Evet sorun bende değildi, eril erk bize kim olduğumuzu içinde bulunduğumuz toplumsal yapı üzerinden öğretiyordu, her türlü orantısız gücü kullanarak. Burada ayrıntılarına değinmeyeceğim çok sayıda zorlukla bireysel, kurumsal ya da yasal olarak mücadele ettim, etmeye de devam ediyorum. Demokrasi, özgürlük, hür irade, akıl ve bilimi derslerinde, konuşmalarında aktaran pek çok öğretim üyesinin, pek çok yöneticinin mesleki uygulamalarında tam tersi davrandıklarına, kadın meslektaşlarına hak ettikleri halde alan açmadıklarına hatta kimi kez baskı kurduklarına tanık oldum, bazılarını bizzat yaşadım.

Bu mücadele alanlarını genel başlıklar halinde zülfü yâre pek dokunmadan özetliyorum.

Cinsiyet ayrımcılığı ve önyargılar:

Akademik dünyada kadın olmak demek, her adımda cinsiyetinle ilgili önyargılara maruz kalmak demektir. Erkek

meslektaşlarla eşit niteliklere sahip olsanız dahi, bir kadın olarak kendini kanıtlamak zorunda bırakılmak yaygındır. "Kadın hekim" veya "kadın profesör" gibi ifadeler, kadınların akademik unvanlarının bir cinsiyet vurgusuyla tanımlandığını gösteriyor. Bu tür nitelermeler, erkekler için kullanılmadığında, kadınların mesleki kimliklerine dair zımni bir sorgulama içerir.

Akademik ve idari yükselme zorlukları:

Bir kadının akademik kariyerinde yükselmesi, erkek meslektaşlarına göre daha fazla çaba gerektirir. Hepimiz deneyimliyoruz ve istatistikler de gösteriyor ki, akademik liderlik pozisyonlarında kadınlar sayıca çok daha az, yönetim kademelerine ve karar verici pozisyonlara ulaşmak ya çok güç ya da erkeklere kıyasla daha uzun sürüyor.

Araştırma destekleri, proje liderlikleri ve yayın süreçlerinde bile cinsiyetin etkilerini hissetmek, bu sürecin daha da karmaşıklaşmasına yol açıyor. Bu süreci kimi kez meslek örgütü içinde yaşamak daha da tüketici oluyor, ki cinsiyet kotası ve "... toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme yönergesi" iyi ki var.

Cinsiyet rolleri ve toplumun beklentileri: Kadın akademisyenler, bir yandan mesleki başarılarını inşa ederken, diğer yandan toplumsal cinsiyet rollerinin dayattığı beklentilerle de baş etmek

zorunda kalıyor. Birçok kadın, akademik başarısını, aile hayatını ve kişisel gelişimini aynı anda dengede tutmaya çalışırken, erkek meslektaşlarından daha fazla sorumluluk taşımak zorunda kalıyor. Aynı zamanda, toplumda kadınların daha çok ev ve aile ile ilgili sorumluluklar üstlenmesi beklendiği için iş-yaşam dengesi sağlamak da büyük bir mücadeleye dönüşüyor. Bu durum, tükenmişlik sendromunu ve zihinsel yorgunluğu da beraberinde getiriyor. Mobbing ve psikolojik şiddet: Çalıştığınız yer akademi de olsa söylediklerinizi, açıklamalarınızı küçümseyen, yeren ya da değerini alçaltıcı ifadeler kullanımı yaşanabiliyor. Bu durum bir süre sonra bildiğini söylemekten kaçınma, kabuğuna çekilme, kolayca aşılamayan beceriksizlik ve akademik değersizlik hissini beraberinde getirebiliyor. Bu durum tüm meslek yaşantısını etkilemekte akademiden kopma ya da yorucu bir sürekli kendini ispat etme mücadelesine dönüşebiliyor.

Çözüm Arayışı:

Bu zorluklarla başa çıkabilmek için üniversitelerde ve bilim kurumlarında daha kapsayıcı ve destekleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekiyor. Toplumsal cinsiyet kelimesinden korkan üniversitelerimizin olduğu bir iklimde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen

programları desteklemek, kadın akademisyenlerin liderlik pozisyonlarına erişimini kolaylaştıracak fırsatlar yaratmak, aynı zamanda iş-yaşam dengesi için gerektiğinde hak temelli esnek çalışma politikaları geliştirmek güç ama olanaklıdır. Bunları ve daha fazlasını hayata geçirmeye mecburuz. Kamu, özel, her kurumun, TTB gibi toplumsal cinsiyet eşitliği yönergesi çıkartması ve benzeri uygulamaları hayata geçirmesi çok önemli. Özellikle süreci akademi açısından değerlendirdiğimde, kadın akademisyenlerin başarılarını görünür kılmak ve onlara eşit fırsatlar sunmak, sadece kadınların değil, tüm akademik dünyanın gelişimine katkı sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Sonuç olarak, bir halk sağlığı akademisyeni ve bir kadın olarak bu zorluklarla yüzleşmek ve bunların üstesinden gelmek, mesleki başarıyı daha da anlamlı kılıyor. Ancak, bu bireysel bir başarı hikayesi değil; yapısal sorunlarla başa çıkabilmek için kadın akademisyenlerin seslerinin daha çok duyulması ve birlikte hareket edilmesi gereken bir mücadele.

Ve son olarak kadınların akademide daha görünür ve güçlü bir konumda olmaları, toplumsal ilerlemenin de anahtarıdır diyerek, yazıma son veriyorum.

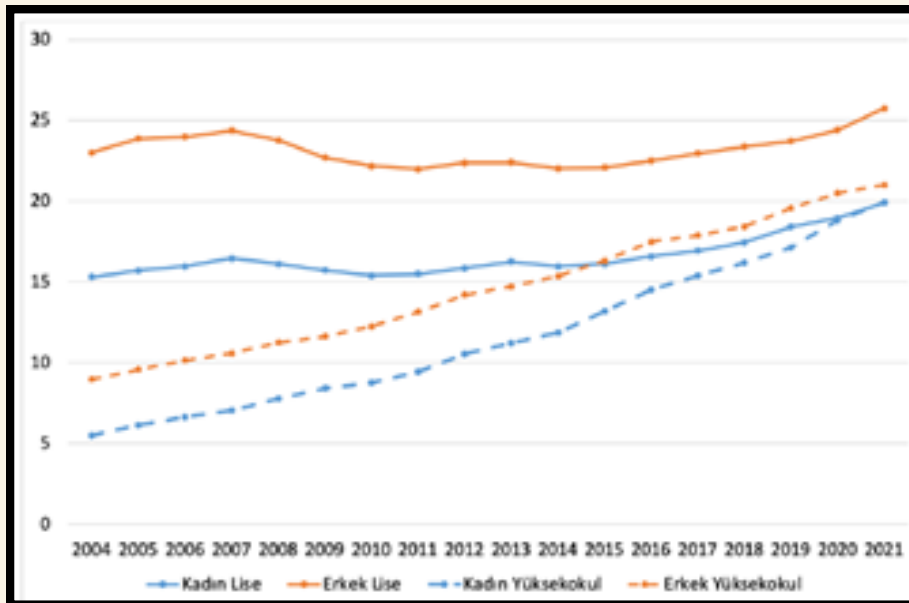
Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Doç.Dr. Mehtap Türkay

HASGÜN Editörü benden halk sağlığı alanında kadın akademisyen olmak başlıklı bir yazıyı kaleme almamı istediğinde aklıma benim dönemime ait bazı anekdotlar geldi ancak bir halk sağlıkçı olarak kendi yaşamımdan daha fazla bahsetmek içime de sinmedi aslında. Bu nedenle burada kadının eğitiminden, kadının işgücüne katılımından ve de halk sağlığında kadın akademisyen olmaktan bahsedeyeğim.

Türkiye gerçekleri içerisinde değerlendirildiğinde benim kohortum ve benden büyük olan eğitimli kadın kohortları eğer akademisyen, doktor, mühendis gibi meslek alanlarına sahiplerse bu gruplar aslında imtiyazlı kadınlar olarak değerlendirilebilirler. Çünkü Türkiye'nin Genel Nüfus Sayımı (2000) verilerine göre 15-64 yaş kadınlar arasında okur-yazarlık oranı %86 ve beş yıllık zorunlu eğitimi tamamlayan

Şekil-1: 15-64 yaş grubu nüfusun yıllara göre eğitim düzeyleri (%).
Kaynak: Durceylan Kaygusuz E. Filiztekin A, Göker ZG. (2023).

kadınların oranı ise %50'nin altındadır. Hatta benim uzman olduğum 2004 yılında en az yüksekokul eğitimini tamamlamış kadınların oranı %5,5 (Şekil-1) olduğu düşünüldüğünde kadınların işgücüne katılmaları bile zorken bizler akademisyen olabildik. Benim özelimde düşünüldüğünde sanıyorum diğer kadınlardan farkım anaerkil bir ailede büyümüş olmak.

Türkiye'de kadın işgücüne bakılacak olursa, İş Kanunu ve iş ile ilgili diğer mevzuatlar, eşitlik ilkesini "korumuş" gözükse de eşit ücret, doğum izni, ebeveyn izni, gece çalıştırma, esnek çalışma, çocuk bakımı gibi konularda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin devam etmesine olanak tanımıştır. Özellikle gebelik saptandığı andan itibaren gece postalarında çalışmanın durdurulması, doğum, süt izni gibi kadının lehine alınan kararlar özellikle sanayide kadın istihdamına engel oluşturmaktadır. Sadece sanayide değil aslında kamuda da mobbing nedeni olabilmektedir. Bir asistana halk

sağlığına geldin ama çocuk doğurmayacaksın değil mi gibi sorular bizde de yaşanmaktadır. Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe istihdam oranları artmaktadır. Bu durumu işgücüne katılım oranlarında da görmekteyiz. Örneğin kadınların %35,1'i erkeklerin ise %71,4'ü işgücüne katılmaktadır. Yükseköğretim mezunu olan kadınların işgücü katılım oranı %68,8'dir. Kadınların çalıştığı sektörler ise hizmet sektörü başta olmak üzere onu tarım (son yıllarda tarım gelirlerinin GSYH oranı düştüğü için kadın çalışanların tarım sektöründe çalıştırılma oranları da düşmüştür) ve sanayi izlemektedir.

Şimdi bir akademisyen halk sağlıkçı olmama gelince, herkes bilir benim asistanlığım süresinde bizim bölüm erkek egemen bir bölümdü. Kadın yoktu hatta isim vermeyerek söylemek isterim (kendisinden izin almadım) Dokuz Eylül'deki asistan bir erkek arkadaşımın aramızda espri bile olmuştu bu durum. O bana "sen bizim bölüme gel ben de sizin

bölüme gideyim akademide kalmak için bir şansımız olabilir” demişti. Ancak benim dönemimin bir önemi daha var, Ankara’da Ayşe Hoca, Sabahat Hoca, İstanbul’da Şanda Hoca ve İzmir’de konuşmaya başladığında kendisine hayran bırakan Feride Ablamız var. Hepsi güçlü özel kadınlar. Bölüme bakıyorsunuz benden önce Gönül, Nilay, Hülya, Yeşim onlar da çok başarılı ve akademisyen olmayı sonuna kadar hak ediyorlar öyle de oldu zaten. Bizim bölüm bence bu konuda özel, kadın akademisyen olmama nedeni toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili değildi. Çünkü bölümde hepimize Necati Hoca iyi, olumlu bir şey yaptığımızda “aslanım, koçum” derdi. Erkektik yani.

Akademi serüvenim Tıp Eğitimi Anabilim Dalına beni alarak Mehmet Hoca sayesinde gerçekleşmiştir. Halk Sağlığı Anabilim Dalına yani yeniden evime dönmem ise, Levent Hoca sayesinde. Tıp Fakültesinde kadın olmamdan dolayı bir ayrımcılık yaşadığımı hatırlamıyorum. Ancak hastane çalışmalarında ve diğer bölümlerle ilişkilerde kadın olduğum için ötelendiğimi hatırlıyorum. Hatta daha yüksek gelirli ve statülü görevlere daha çok erkeklerin atandığını da bizzat gözlemlemiştir. Akademi de bu toplumun önemli bir parçası ve toplumda var olan sorunlar bize de yansıyor maalesef. Yüksek eğitimi olmak, profesör, doçent, yardımcı doçent olmak ayrımcılığı, şiddeti azaltmıyor. Kadınlar için her yer zor bugünlerde...

Kaynaklar:

- 1. Durceylan Kaygusuz E, Filiztekin A, Göker ZG. (2023). Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı: genel eğilimler, bölgesel ve demografik farklar, tutumlar.**
- 2. TÜİK (2024). İstatistiklerle Kadın, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten>**

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Uzm.Dr. Duygu Atılmış

Kadın olmak, biyolojik olarak taşıdığı farklılıkların yanı sıra, üzerine yüklenen sosyo-kültürel anlam bakımından da erkek olmaktan ayrılıyor. Bunu yaptığımız araştırmalarda kullandığımız anket formlarından da anlayabiliyoruz. Kadın olmanın meslekten, eğitimden, yaştan vs. bağımsız bir varoluşsal özelliği var. Bu, ağaç olmak, çiçek olmak, deniz olmak kadar doğal ve değiştirmeyeceğimiz bir durum. Ancak ne yazık ki bugün bile tartışmak durumunda kaldığımız bir kabullenemeyiş var. Coğrafyamızda kadın olmanın dezavantajları maalesef ki fazla. Burada insanlar, kadının belirlenen roller dışında (anne, bakım veren.. vb.) bir yerde olmasını pek kabullenemiyorlar. Benim de içinde bulunduğum bu bölgede ise, halk sağlığında kadın olmak bir yana, çalışan kadın olmanın bile tam olarak anlaşılamadığı söylenebilir. Bu bakımdan halk sağlığında kadın olmanın ya da

başka herhangi bir meslekte kadın olmanın birbirinden çok da ayırt edilebilecek şeyler olduğunu düşünmüyorum. Yukarıda da bahsettiğim gibi, bu çok daha varoluşsal bir durum.

Bir kadın olarak halk sağlığı uzmanı olduğunuzda, mesleğiniz nedeniyle erkek yöneticilerle daha fazla iletişim kurma zorunluluğunuz doğar. Yaptığımız işin, yönetimi ilgilendiren pek çok uygulama ile temas içinde olması, yer yer yöneticilik yapmayı, yer yer yöneticileri belli kararları almak için ikna etmeyi gerektirmesi, kadın olmanın etkilerini bu noktalarda gözlemlene olanağı sunuyor.

Çalıştığım yerde kısa bir süre yöneticilik yaptığım bir dönem oldu. Bu dönemde yaşadığım en büyük zorluklardan biriydi kadın olmak. Aldığım eğitimle paralel olarak uygulamak istediğim kararların uygulanamamasında kadın olmamın dışında bir neden bulamadığım, gerek

yöneticiler, gerekse personeller tarafından bir kadın yönetici olarak kabullenilemediğim hissine kapıldığım, ciddiye alınmadığımı düşündüğüm zamanlar oldukça fazlaydı. Kabullenilebilmek için daha güçlü görünmeniz belki olduğunuzdan daha sert davranmanız, dolayısıyla kendinizden ödün vermeniz gerekebiliyor. Buna rağmen kadın yönetici olmanın çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanların kadınları yönetici pozisyonunda görmeye alıştıkça varoluşumuzu kabulleneceklerine inanıyorum.

Yine uzmanlık alanının gerektirdiği işleri yaparken bir yönetim dahilinde çalışıyorsanız, yöneticiyi çeşitli konularda uyarmak, işbirliği içinde çalışmak ihtiyacı oluyor. Böyle durumlarda uyumlu çalışabilmek için kullanılan dil, etkili iletişim becerileri ön plana çıkıyor. Kadınların iletişim kurma, empati yapma gibi konularda erkeklerden daha iyi olduğu mutlaka bir yerlerde kulağınıza çalınmıştır. Benim sahadaki gözlemim, kadınların bunu yapmak zorunda kaldıkları için iletişim konusunda geliştikleri yönünde. Bazen, erkek yöneticinin sırf kadın olmanızla ilgili önyargılarını yıkmak ve ona “bir sağlık profesyoneli” olduğunuzun ve buna öncelik vermesi gerektiğinin

farkındalığını kazandırmak yoğun çaba göstermeyi gerektirebiliyor. Eminim çoğu hemcinsim bu çabayı göstermenin nafile olduğunu düşünerek kendini geri plana koymak durumunda kalıyordur. Haksız da sayılmazlar. Çünkü Einstein’ın da dediği gibi önyargıyı parçalamak atomu parçalamaktan daha zor. Siz ne yaparsanız yapın zihniyeti değişmeyen insanların sayısı azımsanamayacak kadar çok.

Sahada eğitimler düzenlerken, çeşitli farkındalık çalışmaları yaparken kadın olmanın, daha ziyade olumlu etkilerinin gözlemlenmesi mümkün. Örneğin bir okulda ya da bir halk eğitim merkezinde eğitim düzenlerken kadın halk sağlığı uzmanı olmanın katkısı olabiliyor. Dinleyenlerin soru sormaktan, tartışmaktan çekinmediği bir ortam oluşabiliyor. Sanırım orada yaptığımız iş, daha kabul edilebilir bulunuyor.

Kadın olmanın hala önyargılarla bir çerçeveye sığdırılmaya çalışıldığı günümüzden, her alanda fırsat eşitliğinin benimsendiği, doğanın bir parçası olduğumuzu hatırlayarak, kadın, çocuk, genç-yaşlı, hayvan, bitki demeden her canlının saygı, sevgi ve güvenle yaşayacağı yarınların umuduyla, umudu çoğaltarak yaşamı koruyalım.

Halk Sağlığı'nda Kadın Olmak

Uzm.Dr. Ayşegül Esin

İlk olarak Halk Sağlığı Asistanı iken dersini aldığım “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, Kadın Sağlığına Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin verdiği yükü öğrendiğimde, mezun olduktan sonra da çok okuyup irdeledim ve bugüne kadar yazdığım, yaptığım her program/projede milletvekillerinden köydeki kahvede oturan erkeklere, Kanada'dan Vietnam, Tajikistan'a kadar ulusal ve uluslararası alanda dilimin döndüğünce bu konuları anlatmaya çalışıyorum. Ama bu yazı benden istendiği ana kadar “Halk sağlığında kadın olmak” hiç düşünmediğim bir konuydu. İlk kez Tıp Fakültesi'nden mezun olduğumda her “Kadın Doktorun” yaşadığı yada yaşayabileceği gibi mecburi hizmette sürekli Doktor Bey diye çağırıldım, her seferinde düzeltmeye çalıştığım da bu seferde Hemşire Hanım oldum. Yanımdaki Hemşire Hanım bana Doktor Bey denmesinin değer verilmesi sonucu olduğunu demesine rağmen çok üzöldüğümü hatırlarım.

Ben Halk Sağlığı gibi bir alanda asistanlık yaptığım için kadın olarak hiçbir zaman ayrımcılığa uğramadığımı düşünüyorum, klinikte çalışan arkadaşlarım özellikle cerrahi branşlarda çalışan kadın doktorların çok fazla mobinge uğradığını biliyorum. Ben asistanlık yıllarımda deprem bölgesinde çadırda da görev aldım yaşadım, hastanede nöbetlerimi de tuttum, çocuğumu doğurduktan sonra ücretsiz iznimi de kullandım ve hiçbir zaman kadın olmanın dezavantajı ya da ayrımcılığını yaşamadım.

Ama Uzman Doktor olduktan sonra Ankara'da görüşmeye gittiğim bir Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda küçük çocuğum olduğu için Öğretim Üyesi zorluklarının üstesinden gelemeyeceğim düşünülerek işe alınmadım. O zaman kadın olduğum için ayrımcılığa uğradığımı bu yazıyı kaleme alana kadar düşünmemiştim. Çok gençtim, şimdi olsa teşekkür edip ayrılmazdım,

ayrılmamalıydım, çok incindiğimi hatırlıyorum.

Halk sağlığında kadın olmak benim için avantaj oldu, 22 yıldır sivil alanda çalışmaktayım, hak temelli toplumsal cinsiyet eşitliğinden, cinsiyete özgü tıbbı kadar çok geniş bir yelpazede çalışıyorum ve tıp fakültesi öğrencilerine dersler, konferanslar veriyorum. Feminist bakış açısı ile çok değişik sivil toplum örgütleri platformlar ile tanışmama vesile oldu.

Her şey hep güllük gülistanlık da olmadı, dışarıya karşı biz hak temelli çalışıyoruz deyip de, kurum içinde Halk Sağlığı camiasından da isim vermem doğru olmaz kadın olduğu, genç olduğu bekar olduğu için işe alınmayan elemanlarım oldu, bahane olarak da bu daha genç evlenebilir, evlenirse çocuk da ister gibi mazeretler, hak temelli yaklaşımdan uzak ayrımcı üsluplar da gördüm.

Orta Asya ülkelerinde özellikle Vietnam, Hindistan, Nepal, Bangladeş’de yaptığımız çalışmalarda kız çocuklarının nasıl değersizleştirildiği, istenmediği, öldürüldüğü ve hatta sırf bu yüzden nüfus dengesinin bozulduğu, erkek cinsiyetin arttığı, beş yaş altı çocuk ölümlerinde bile kız çocuklarının arttığını gördüm. Dünya da bu nüfus dengesizliğini sadece Güney Kore

düzeltebilmiş ve onların yaptığı tek şey de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak olmuş. Ben kadın Halk Sağlığı Uzmanı olmasaydım bu kadar değişik, bilinmez bir toplumsal cinsiyet eşitsizliğini öğrenemezdim. Yürüttüğüm Küresel Program sayesinde 6 ülkede kız çocuğunun değersizleştirilmesi ve erkek çocuk istenmesi ile mücadele edebildim.

Çalışmalarımın birisinde üniversite öğrencileri ile odak grup görüşmeleri yaptığımda siz hep kadınların ayrımcılığa uğradığını söylüyorsunuz oysa ben de askere gitmek istemiyorum, ev geçindirme sorumluluğunu tek başıma üstlenmek istemiyorum, ben de utanmadan ağlamak istiyorum diyen genç erkekler de oldu hayatımda. Belki biraz da bu yönde çalışmam gerekse de kadınları, kadınlık hallerini bırakamıyorum. Daha geçen hafta Mardin’de bir grup çocuk yaşta erken ve zorla evlendirilmiş kadınlardan oluşturduğum “Akran Eğitimcileri”nin eğitimini yaptım. Bu kadınlar, kendileri çocuk yaşta erken ve zorla evlendirilmiş ve kendi kız çocuklarının asla evlenmesini istemeyen kadınlar. O kadar zor ki hayatları, bir tanesi görüncesinin çocuğu olmadığı için kendi çocuğunu zorla vermek zorunda kalmış, hiç emzirmeden vermek istedim , bebeme bağlanmayayım derken, bir diğeri berdel mağduru, bir diğeri kocası ölünce aile

evine dönememiş tekrar kayınbiraderi ile evlendirilmiş ve hepsinin ama hepsinin ortak noktası kadına karşı her türlü şiddetin mağduru olmaları. Bu kadınların hiçbirisi haklarına fırsatlara, kaynaklara, hizmetlere ulaşamamış. Patriarkal düzen değişmediği sürece de bunların değişmesi imkansız görülmekte. Doğu da kadınların bir başka yükü de akraba evliliği ve sonuçları olarak o kadar fazla engelli çocuk varki. Bir kadın engelli çocuk doğurduğunda o çocuk ailenin olmuyor, o çocuk anneye ait oluyor ve onun yaşaması, gelişmesi, eğitilmesi herşeyi annenin sorumluluğunda maddi ve manevi yükü eşi ya da ailesi ne

yazıkki paylaşmıyor. Ben bu kadınları bırakıpta başka bir konu da çalışmam yaşayamam.

Ben kadın Halk Sağlıkçı olmasaydım kadına toplumun, ailenin, devletin ve hatta dünyanın biçtiği roller, ayrımcılıklar, zorlukları göremez ve tabii ki, önlemek için neler yapılabileceğini bilemez, tartışamazdım. Dediğim gibi, ben Hacettepe Halk Sağlığı'ndan mezun olduğum için çok şanslıydım, oradaki Hocalarıma, arkadaşlarıma bana kadın olduğum için ayrımcılığa uğramadığım için şükranlarımı sunarım.

Dergilerimizden

Turkish Journal of Public Health

Volume:22, Issue:2, 2024

Predictors of life expectancy at birth in Turkey: A longitudinal study
Doğancan Çavmak, Banu Beyaz Sipahi, Sait Söyler

A descriptive analysis of sexual and reproductive health services for refugees provided through minimum initial service package approach
Şevkat Bahar Özvarış, İlknur Yüksel-Kaptanoğlu, Türküler Erdost, Hande Konşuk-Ünlü

Mediators and predictors of peritrumatic dissociation after devastating consecutive earthquakes: the role of social support
Burak Mete, Hakan Demirhindi, Ceren Kanat Şahin, Pakize İrem Kahramanoğlu, Mehmet Emin Demirkol

Trends in life expectancy and life disparity in Turkey before and during the COVID-19 period
Zehra Yayla Enfiyeci, Alanur Çalvin

Community based peer supported weight loss intervention on women with overweight and obesity
Berna Bilgin Şahin, Erhan Eser

Detection and distribution of residues and additive in meat and meat products in Zenica-Doboj canton, Bosnia and Herzegovina
Dzenana Hasanbasic, Camka Kovac, Amir Ibrahimagic

Relationship of working arrangements and getting COVID-19 in the outpatients: "in the same storm but different boats"
Hakan Tüzün, Merve Atik Şahin, Cansu Özbaş, Fatma Nur Baran Aksakal

Investigation of knowledge and attitude levels regarding irrational antibiotic use among students in the faculty of health sciences
Sezer Avcı, Zerrin Çiğdem, Suzan Havalloğlu, Funda Demir, Tuğba Yılmaz

Analysis research public health trends with the RE-AIM model and vosviewer: a literature review
Ratna Yuliawati, Hanifa Maher Denny, Sutopo Patriajati, Yusniar Hanani Darundiati

Vaccine hesitancy: balancing public health and political realities
Oche Joseph Otorkpa

Sometimes there is no easy answer: Health care protection in conflict zones
Verda Tunligil

Editor in Chief:

- Yücel Demiral

Section Editors:

- Pınar Dünder
- Işıl Ergin
- Nilay Etiler
- Hande Harmancı
- Caferi Tayyar Şaşmaz
- Özge Karadağ
- Nazım Ercüment Beyhun
- Filiz Abacıgil
- Figen Demir
- Sebahat Dilek Torun
- Sevgi Canbaz
- Sibel Kıran
- Niveen Abu-Rmeileh
- Julia Critchley
- Nelta Edwards
- Peter Phillimore
- Fouad Fouad
- Shahaduz Zaman

Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi

Cilt:2, Sayı:2, Eylül 2024

Baş Editör:

- Burcu Tokuç

Editörler:

- Pınar Okyay
- Gamze Çan
- Çiğdem Çağlayan
- Beyhan Cengiz Özyurt
- Mahmut Yardım

Teknik Editörler:

- Yusuf Demirtaş
- Ferhat Yıldız

Yayın Kurulu:

- Burcu Tokuç
- Ferruh N. Ayoğlu
- Gamze Çan
- Pınar Okyay
- Derya Çamur

Halk sağlığı ve sosyal sorumluluk çalışmaları

Dilek Aslan

Bedensel özerklik ve bütünlüğün cinsel sağlık ve üreme sağlığına etkisi

Onur Topçu, Pınar Okyay

Bir üniversitenin hemşirelik ve fizik tedavi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin obezite ile ilgili önyargılarının belirlenmesi

Batuhan Horasan, Selma Karabey

Taksi şoförlerinde gündüz uyukluluğu prevalansı ve trafik kazaları ile ilişkisinin değerlendirilmesi

Çiğdem Çağlayan, Bayram Mercimek, Utku Urgan, Sibel Kıran

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi ve FTR son sınıf öğrencilerinin sağlıkta teknoloji kullanımı konusunda bilgi düzeyleri

Gonca Gül Özdemir, Bülent Kılıç

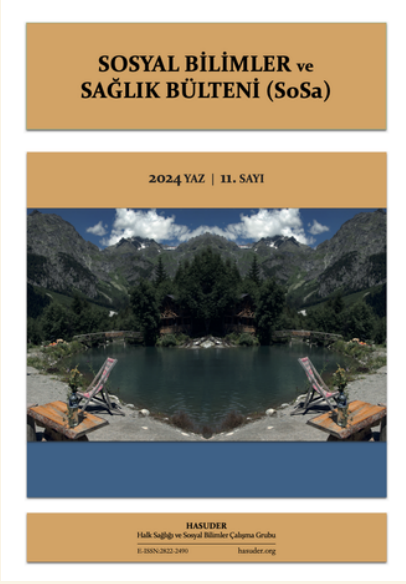
Türkiye’de il sağlık müdürü ve halk sağlığı hizmetleri başkanının halk sağlığı uzmanı olma durumu: Kısa rapor

Esra Çiçek, Mahmut Talha Uçar

Kanser tarama programlarının aktifleştirilmesi ve kanser farkındalığının artırılması: Yerel düzeyde halk sağlığı saha uygulaması örneği

Şeyma Halaç, Ercan Kulak

HASUDER Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni 2024 Yaz, Sayı 11

Bir Halk Sağlıkçının Fikir Bulutu
Sabanur Çavdar

İmgeler: Sözsüz Dilimiz ve Sanat
Aylin Lelebici Öztürk

Propaganda ve Siyasal Kimlik: Siyasal Toplumda Kimliğin İnşası
Başak Kart

Geçici Koruma Politikası Altında Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Kadınlar: Bir Doküman Analizi
Bahar Taymaz, Hande Özgen, Bülent Kılıç, Ayla Açıkgoz, Ceyda Şahan, Yasemin Ülken, Sibel Sakarya

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Deprem İle İlgili Bilgi Düzeyi: İstanbul Örneği
Sümeyye Karakaya, Burak Şenocak, Nefise Şeker, Meryem Merve Ören Çelik

COVID-19 Vaka Sayısı Açıklanmasında Kamuoyu Tepkisi: Twitter Paylaşımlarının İçerik Analizi
Salih Keskin, Ahmet Furkan Süner, Neslişah Türe, Ahmet Can Bilgin

Hem Kitap Hem Film: “Persepolis”
Bülent Kılıç

Göç ve Sağlık Konusunda Yayınlanmış Tezler
Ahmet Furkan Süner, Ahmet Can Bilgin

Baş Editör:

- Ahmet Can Bilgin

Editörler:

- Nuray Özgülner
- Temmuz Gönç Şavran
- Salih Keskin

Tasarım ve Dijital Sanat:

- Salih Keskin

Bilim Kurulu:

- Akile Gürsoy
- Betül Durmaz Yurt
- Elif Dönmez
- Erhan Akarçay
- İncilay Cangöz
- Jade Cemre Erciyes
- M. Kirami Ölgen
- Kamuran Elbeyoğlu
- Osman Sirkeci
- Özlem Duva
- Sevgi Canbaz

Danışma Kurulu:

- Ahmet Furkan Süner
- Gülcan demir
- Hacer Nalbant
- Nuray Özgülner
- Nureddin Özden
- Onur Şimşek
- Salih Keskin
- Selma Karabey
- Yağmur Köksal Yasin

Gerçekleşen etkinlikler

HASUDER ile Hatay İl Sağlık Müdürlüğü arasında daha önce imzalanmış olan İşbirliği Protokolü'nün süresinin dolmuş olması nedeniyle 31 Aralık 2024 tarihine kadar sürecek yeni protokol 9 Eylül 2024 tarihinde imzalanmıştır.

Derneğimizin UNFPA ile ortak sürdürdüğü Üreme Sağlığı Projesi 1 Eylül 2024 tarihinden itibaren 31 Aralık 2024 tarihine kadar uzatıldı.

HASUDER'DEN SAĞLIK BAKANLIĞI'NA DAVA

Değerli Üyelerimiz,

Halk Sağlığı Uzmanlarının tütün bırakma polikliniklerinde TUBATİS yetkisinin iptali konusunda Sağlık Bakanlığı ile yazılı ve sözlü temaslarımızdan olumlu bir sonuç alınamaması nedeniyle 22 Temmuz 2024 tarihi itibarı ile Sağlık Bakanlığı'na karşı dava açmış bulunmaktayız.

HASUDER'DEN YÖK'E DAVA

Değerli Üyelerimiz,

YÖK tarafından hazırlanan "Tıp Programlarında Eğitime Başlanması ve Eğitimin Sürdürülmesi İçin Asgari Koşullar" başlıklı metinde ve ekli tabloda, Tıp Fakültelerinde eğitime başlanması aşamasında ve ilerleyen süreçte asgari öğretim üyesi sayıları ve diğer koşullar tanımlanmaktadır. "Tıp Programlarında Eğitime Başlanması ve Eğitimin Sürdürülmesi İçin Asgari Koşullar" başlıklı metinde 1.3.a bölümünde ve "Tıp Programlarında Eğitime Başlanması ve Eğitimin Sürdürülmesi İçin Gerekli Olan Asgari Öğretim Üyesi Sayısı ve Dağılımı" başlıklı ekli tabloda; Halk Sağlığı alanı için asgari öğretim üyesi sayısı, "Aile Hekimi/Halk Sağlığı" başlığında ele alınmış ve başlangıç için (1), üçüncü yıl sonuna kadar 60 öğrenci için (1) ve 120 öğrenci için (2) olarak belirtilmiştir. Türkçe ve İngilizce programı olan fakültelerde bu sayıların ayrı ayrı hesaplanacağı belirtilmiştir. Bu belirleme ile hiç Halk Sağlığı öğretim üyesi olmayan bir tıp fakültesinin, aile hekimliği alanında öğretim üyelerinin varlığı durumunda eğitime başlama ve 3 yıldan sonra da sürdürme yönünden asgari standartları karşılayacağı görülmektedir. Öğrenci sayısının artması ve İngilizce programının açılması durumunda dahi, sadece aile hekimliği alanında öğretim üyelerinin varlığı ile asgari standartlar karşılanıyor görülmektedir.

HASUDER olarak YÖK'e "Halk Sağlığı öğretim üyesi asgari sayısının, Aile Hekimliği uzmanlık alanından ayrı olarak belirlenmesi ve belirtilmesi yolunda gerekli değişikliklerin yapılması" talebiyle yazdığımız son yazıya, talebimizin uygun bulunmadığı şeklinde yanıt verilmiştir. Bunun üzerine Yönetim Kurulu tarafından konuyu yargıya taşıma kararı alınmış, 13 Ağustos 2024 tarihi itibarı ile YÖK'e karşı dava açılmıştır.

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner alışma Grubu

*Kronik Hastalıkların Yönetiminde Birinci
Basamak Sağlık Hizmetleri:
Aile Sağlığı Merkezleri ve İlçe Sağlık
Müdürlükleri Perspektifi*

Doç. Dr.
Asya Banu Babaoğlu
Moderatör

Doç. Dr.
Mehmet Akif Sezerol
Konuşmacı

Doç. Dr.
Gülsereen Pamuk
Konuşmacı

Tarih: 3 Temmuz 2024
Saat: 20.00

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

WEBİNERLERİMİZ DEVAM EDİYOR

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner alışma Grubu

*Halk Sağlığı Acil Durumu
Maymun ieği (Mpx)
Hastalığı*

Prof. Dr.
Esin Davutoğlu Şenol
Konuşmacı

Prof. Dr.
Tayyar Şaşmaz
Moderatör

Tarih: 3 Eylül 2024
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner alışma Grubu

*Toplum Sağlığında Yeni Tehlike :
Yenidoğan Taramalarının
Reddi*

Prof. Dr.
Ahmet Saltık
Moderatör

Uzm. Dr.
Metin Gümüş
Konuşmacı

Uzm. Dr.
Halil Volkan Tekayak
Konuşmacı

Tarih: 17 Eylül 2024
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

11 TEMMUZ DÜNYA NÜFUS GÜNÜ

11 Temmuz 2024

Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve
Üreme Sağlığı Çalışma Grubu

28 TEMMUZ DÜNYA HEPATİT GÜNÜ “Harekete Geçme Zamanı”

30 Temmuz 2024

Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirimlerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

İKİ DAMLA TOPUK KANI İLE BİNLERCE HAYAT KURTARIN

23 Ağustos 2024

MAYMUN ÇİÇEğİ HASTALIğI

23 Ağustos 2024
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

MPOX'UN ÖNLENMESİ VE KONTROLÜNÜN ARTTIRILMASINA YÖNELİK STRATEJİK ÇERÇEVE

23 Ağustos 2024
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

BULAŞICI OLMAYAN HASTALIKLARDA HALK SAğLIğI YAKLAŞIMI

4 Eylül 2024
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grupları

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirimlerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

DUYURU

2024 YILI HALK SAğLIğI
YETERLİK SINAVI (TEORİK
VE PRATİK SINAVLAR) İLE
İLGİLİ BİLGİLER

Dünya Kuduz Günü

28 Eylül 2024

28 Eylül 2024
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grupları

SAHADAN HABERLER

ŞİMDİ DAHA GÜÇLÜYÜZ...

ŞİMDİ DAHA UMUTLUYUZ...

Yeni görev yerlerine atanan arkadaşlarımızı tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

117. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası, 4 Temmuz 2024

- Uzm.Dr. Ayşe Gül Yücesan, Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Duran Buran, Çanakkale Biga İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Emine Abay, Tekirdağ Çerkezköy İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Kevser Sak, Kahramanmaraş Dulkadiroğlu İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Mustafa Nazım İnel, Bitlis Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

Eş/Mazeret Durumu Ataması

- Uzm.Dr. Arzum Şahin Koca, Ankara Akyurt İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Ceyda Gökçen Gökdeniz, Kırklareli Lüleburgaz İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Damla Kılıç, Diyarbakır Sur İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Nurhan Bakır Keser, Kocaeli Kartepe İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Saadet Göksu Çelik Pekerşen, İzmir Foça İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Sevdâ Sungur, Eskişehir Tepebaşı İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Şule Kavak Genç, Elazığ İl Sağlık Müdürlüğü

SAHADAN HABERLER

ŞİMDİ DAHA GÜÇLÜYÜZ...
ŞİMDİ DAHA UMUTLUYUZ...

Yeni görev yerlerine atanan arkadaşlarımızı tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

118. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası, 4 Eylül 2024

- Uzm.Dr. Ahmey Ay, Erzincan İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Betül Çoban, Van İpekyolu İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Büşra Ulaştepe, Kars İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Ceren Kanat Şahin, Şırnak Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Ebru Çakmakçı Kaya, Yozgat Akdağmadeni İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Elif Sızan, Çanakkale Yenice İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Eylem Gözde Altundal, Kastamonu Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Ezgi Yücel, Ardahan Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Fatma Nur Eğilmez, Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Feyza Nehir Öznur Muz, Balıkesir Bigadiç İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Gamze Bayrak, Hakkari Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Kıymet Batmaz, Erzurum Oltu İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Mine Tepebaş, Sakarya Geyve İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Onur Orhan, Mardin Nusaybin İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Sümeyye Nur Aydın, Muş İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Şule Pınarbaşı, Şanlıurfa Karaköprü İlçe Sağlık Müdürlüğü

Eş/Mazeret Durumu Ataması

- Uzm.Dr. Arzu Özlem, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Çiğdem Taşkara, Zonguldak Kozlu İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Eren Büyüközmen, İzmir Kemalpaşa İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Hayriye Çisem Akyıldız, Aydın Germencik İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Merve Takatlı Doğan, İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Nalan Özen, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Salih Keskin, Balıkesir Karesi İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Süleyman Konuş, Karaman Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Ümit Gökdere, Muğla Bodrum İlçe Sağlık Müdürlüğü

AKADEMİDEN HABERLER

Emekli olanlar:

- Prof. Dr. Gül Ergör, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Doçent unvanı alanlar:

- Doç.Dr. Ayşe Baran, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.
- Doç.Dr. Osman Kurt, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Doktor Öğretim Üyesi unvanı alanlar:

- Dr.Öğr. Üyesi Ahmet Naci Emecen, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

*Bir sonraki
sayımızda
buluşmak üzere...*

HASGÜN